

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

Ústav právních nauk

Milan Ondrášek

**Kupní smlouva uzavíraná se spotřebitelem se zaměřením na
odpovědnost za vady**

The Purchase Contract Concluded with a Consumer Focused on
the Responsibility for Defects

Bakalářská práce

Vedoucí práce: JUDr. Blanka Vítová, Ph.D. LL.M.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Kupní smlouva uzavíraná se spotřebitelem se zaměřením na odpovědnost za vady“ vypracoval samostatně a použil jen uvedené zdroje.

V Olomouci dne 27.3.2013

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval paní JUDr. Blance Vítové, Ph.D. LL.M., za příkladné a odpovědné vedení mé bakalářské práce, za mnoho cenných rad, užitečných připomínek včetně podnětů, které mi pomohly při zpracování práce. Chtěl bych zde také poděkovat své přítelkyni a rodině za jejich podporu.

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	5
ÚVOD.....	6
1 KUPNÍ SMLOUVA	8
1.1 Podstatné náležitosti.....	9
1.2 Prodávající	10
1.3 Kupující.....	10
2 POMĚR MEZI PRÁVY A POVINNOSTMI KUPUJÍCÍHO A PRODÁVAJÍCÍHO	11
2.1 Obsah kupní smlouvy.....	11
2.2 Vliv změny vlastnictví na reklamační práva.....	20
3 ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O PRODEJI ZBOŽÍ V OBCHODĚ	22
3.1 Obsah zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě.....	22
3.2 Správnost implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 99/44/ES (o koupi spotřebního zboží a souvisejících zárukách).....	30
3.2.1 Problematika implementace shody s kupní smlouvou a prodloužení záruční doby....	30
3.2.2 Problematika zákonné záruky při prodeji nemovitosti.....	32
4 ODPOVĚDNOST ZA VADY	36
4.1 Odpovědnost za škodu dle Občanského zákoníku	38
4.2 Práva plynoucí z odpovědnosti za vady existující v době převzetí věci	38
4.3 Práva plynoucí z odpovědnosti za vady, které vzniknou až po převzetí věci	39
4.3.1 Práva plynoucí z odstranitelných vad.....	41
4.3.2 Práva plynoucí z neodstranitelných vad.....	42
4.3.3 Práva plynoucí z vad u věcí za sníženou cenu nebo u použitých věcí	42
4.4 Problematika předání zboží k reklamaci	43
5 NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY PŘI UPLATŇOVÁNÍ PRÁV Z VADY VĚCI	45
5.1 nedodržení (překročení) reklamační lhůty	45
5.2 nepřijetí reklamace	46
5.3 „neoprávněná“ reklamace	47
6 ÚVAHY DE LEGE FERENDA	49
ZÁVĚR.....	52
ANOTACE.....	54
LITERATURA A PRAMENY	56

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

OZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ZOS – zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

ZOŠV – zákon č.59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

EU – Evropská unie

ES – Evropská společenství

ESD – Evropský soudní dvůr

ÚVOD

Mnoho lidí ve svém každodenním světě sní o různých hmotných věcech. Někdo si přeje nové, kožené boty, jiný touží po poslední generaci mobilního telefonu nebo ultratenké 3D televizi. K vysněným cílům však někdy vede dlouhá cesta ať už formou postupného spoření nebo braním přesčasů v práci. V případě, že dojde ke splnění tohoto snu, občas následuje trpké zklamání, když se na daném výrobku vyskytne nějaký nedostatek nebo přestane úplně fungovat. Výsledek případné reklamace však v praxi nemusí pro kupujícího dopadnout vždy pozitivně. S ohledem na dnešní masovou výrobu produktů a tlak výrobců na konečné spotřebitele jsou otázky uplatňování odpovědnosti za vady velice aktuálním tématem.

Hlavním cílem této práce je poskytnout čtenářům přehled o možnostech uplatňování odpovědnosti za vady výrobků a zboží, které náleží spotřebiteli na základě uzavřené kupní smlouvy. Práce se dotýká několika oblastí soukromoprávního i veřejnoprávního charakteru. Předně práce vymezuje subjekty a pojem kupní smlouvy prostřednictvím, které dochází k přechodu vlastnického práva z prodávajícího na kupujícího. S ohledem na rozsah práce není možné věnovat se konkrétním způsobům nebo druhům uzavírání kupní smlouvy ani jejich zvláštní povaze. Jde například o velice zajímavou problematiku uzavírání smluv mimo prostory obvyklé k podnikání nebo uzavírání smluv distančním způsobem, který je v dnešním světě internetových obchodů velice rozšířený a oblíbený. Další kapitolu tvoří vzájemná práva a povinnosti stran kupní smlouvy z pohledu obecné úpravy kupní smlouvy, ale i úpravy obsažené v zákoně o ochraně spotřebitele. Následuje část týkající se zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Jádro práce je pak tvořeno konkrétními právy plynoucími z uplatňování odpovědnosti za vady ať už v rámci zákonné záruky nebo na základě rozporu s kupní smlouvou. Část je také věnována praktickým problémům uplatňování těchto institutů a problematice implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 199/44/ES a jejího dopadu na standard ochrany spotřebitele. Následuje kapitola věnující se vybraným konkrétním praktickým situacím, se kterými se mohou zákazníci nejčastěji setkat v rámci reklamačního řízení. Bakalářskou práci uzavírá kapitola týkající se úvah de lege ferenda, která se věnuje nejdůležitějším změnám v oblasti odpovědnosti za vady obsažených v novém občanském zákoníku, který by měl nabýt účinnosti od 1. ledna 2014.

Přestože, je práce převážně popisného charakteru, což vyplývá z jejího teoretického a právního základu, snaží se v určitých momentech zprostředkovat praktické zkušenosti autora samotného, ale i mnoha jiných lidí. Práce se pokusí přinést přehled o jednotlivých právech a povinnostech kupujících, resp. spotřebitelů, kteří většinou ani neznají své možnosti. V textu dochází k prolínání teoretické a praktické části v rámci kapitol z toho důvodu, že je možné ihned navázat na nastíněné nedostatky. Hlavním smysl bakalářské práce vidí autor v nalezení odpovědi na otázku, zda je současné pojetí ochrany spotřebitele při prodeji zboží v obchodě dostačující. K nalezení odpovědi bude použito převážně metody analýzy doplňované metodou syntézy. Další dílčí otázky budou formulovány podpůrně k hlavnímu cíli práce s tím, že budou vyvozovat určité závěry z obsahu některých kapitol.

1 KUPNÍ SMLOUVA

Kupní smlouva je nejčastější smluvní typ, který spotřebitel v běžném každodenním světě uzavírá, bez ohledu na to, zda si to uvědomuje či nikoliv. Jde o dvoustranný právní úkon, který slouží k převodu vlastnictví z prodávajícího na kupujícího. Generální vymezení kupní smlouvy nalezneme v OZ v závazkové části. Tato část obsahuje obecná ustanovení o kupní smlouvě, vedlejší ujednání při kupní smlouvě a zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Zvláštní úprava prodeje zboží v obchodě je zásadní pro postavení spotřebitele, protože speciálně upravuje režim mezi fyzickou osobou nepodnikatelem a podnikatelem. Vedle úpravy kupní smlouvy v OZ je významná i úprava obsažená v ZOS, který ukládá prodejci při poskytování zboží a služeb významné povinnosti. Dále je třeba zmínit, že svou vlastní úpravu kupní smlouvy obsahuje i ObchZ, který primárně upravuje vztahy mezi podnikateli. Nicméně i nepodnikatelé se mohou dohodnout, že se budou jejich vztahy řídit ObchZ za splnění podmínek § 262. ObchZ obsahuje také speciální úpravu prodeje podniku jako tzv. absolutní obchod, který lze uzavřít pouze podle této úpravy. Přestože však spotřebitel na straně kupujícího uzavře kupní smlouvu s podnikatelem na straně prodávajícího dle ObchZ, stále mu náleží ochrana dle kogentních ustanovení spotřebitelského práva.

Kupní smlouva zakládá synallagmatický právní vztah, protože obě strany vůči sobě mají vzájemná práva a povinnosti. Na jedné straně stojí povinnost prodávajícího předmět koupě odevzdat a na druhé straně je povinnost kupujícího převzít předmět a zaplatit za něj dohodnutou cenu. Kupní smlouva je postavena na zásadě bezformálnosti a ke své platnosti nevyžaduje uzavření písemnou formu. Výjimkou je prodej nemovitosti, který vyžaduje písemnou formu. V případě nedodržení písemné smlouvy by se jednalo o absolutní neplatnost právního úkonu dle ustanovení § 39 a § 40 OZ.

1.1 Podstatné náležitosti

Dle OZ vzniká z kupní smlouvy prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu.

„K pojmovým znakům kupní smlouvy patří souhlas účastníků smlouvy ohledně předmětu kupní smlouvy a jeho ceně.“¹ Pro kupní smlouvu je charakteristické, že jde o úplatný právní úkon. Úplatnost kupní smlouvy je odlišujícím znakem od jiných smluvních typů jako je například darování nebo směnná smlouva², která je kupní smlouvě svou úpravou nejbližší, protože spočívá v uzavření dvojité, resp. vzájemně provázaných dvou kupních smluv. Kupní cena musí být stanovena v penězích (peněžní částkou) nebo jiným vhodným způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti, přičemž může být sjednána dohodou nebo za splnění podmínek § 589 OZ.³ Další essentialia negotii je předmět koupě. Předmětem plnění může být vše, co může být předmětem občanskoprávních vztahů, za předpokladu, že to zákon⁴ nevylučuje. Prodávající může prodat věci (movité, nemovité včetně bytů a nebytových prostor), a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty. Předmětem koupě nemůžou být například lidské orgány a tkáně, a to ani tehdy jsou-li od lidského těla odděleny⁵.

¹ ELIÁŠ, Karel a kolektiv autorů. *Občanský zákoník, Velký akademický komentář, úplný text zákona komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008, 2. svazek § 588*. 2. vydání. Praha: Linde, 2009, s. 1721. ISBN 978-80-7400-108-6.

² Blíže se rozdíl mezi kupní, směnnou a darovací smlouvou zabývá například rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Cdo 1162/2002.

³ Například prostřednictvím cenového předpisu, blíže R 30/1992: Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ponechává sjednání ceny jen dohodě prodávajícího a kupujícího s výjimkou cen, na něž se vztahuje regulace cen podle ustanovení § 3 až § 10 zákona č. 526/1990 Sb.

⁴ Myšleno OZ i úprava jiných právních předpisů.

⁵ Blíže podmínky použití lidských orgánů a tkání stanovuje zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách, Část sedmá.

1.2 Prodávající

Za prodávajícího označujeme subjekt, který převádí vlastnické nebo jiné majetkové právo k předmětu kupní smlouvy na kupujícího. Na rozdíl od ObchZ, kde má prodávající povinnost věc dodat, je v OZ vyžadováno odevzdání předmětu kupujícímu. V nejčastějších případech se tak děje při zaplacení z ruky do ruky, tzv. tradicí. OZ ani ObchZ legální definici prodávajícího neobsahuje. Z kontextu jednotlivých smluvních úprav však lze dovodit, že prodávajícím je většinou vlastník věci.⁶ Legální definici nicméně obsahuje ZOS v § 2 odst. 1 písm. b), který za prodávajícího označuje podnikatele, jenž spotřebiteli prodává výrobky nebo poskytuje služby.

1.3 Kupující

Kupující je subjekt, na který ze závazkového právního vztahu přechází vlastnické nebo jiné majetkové právo dohodnuté s prodávajícím a kterému plynou z kupní smlouvy určitá práva a povinnosti, například převzít věc a zaplatit za ni dohodnutou cenu.

⁶ Výjimku tvoří příkazní smlouva.

2 POMĚR MEZI PRÁVY A POVINNOSTMI KUPUJÍCÍHO A PRODÁVAJÍCÍHO

Průměrný spotřebitel vstupuje každý den do několika právních vztahů. Ať už jde o využívání městské hromadné dopravy, nakupování běžných potravin nebo placení parkovného. Nejčastěji ze všech různých smluvních typů dochází k uzavírání kupních smluv. Obsah kupní smlouvy je pak tvořen vzájemnými právy a povinnostmi mezi prodávajícím a kupujícím. Spotřebiteli, jako slabší straně, náleží zvýšená míra ochrany, kterou je potřeba upravit zákonem. Tímto je naplňována ochranná funkce fyzických osob nepodnikatelů, kteří vstupují do právních vztahů s profesionály, kteří mohou silnějšího postavení zneužívat ve svůj prospěch. Praxe ukazuje, že prodávající často využívají neinformovanost spotřebitelů například při uplatňování vad, kdy neumožní řádné uplatnění reklamace nebo znemožní reklamaci jiným způsobem. Protože běžný zákazník většinou nedisponuje možností konzultovat svou situaci s poradcem z oblasti práva, často přijme situaci takovou jaká je, a místo, aby se kvalifikovaně bránil, danou situaci jednoduše vzdá. Tímto jednáním může v důsledku docházet k podporování nepoctivosti prodejců, kteří toho mohou opakovaně využívat.

Aby byla alespoň částečně vyrovnána faktická nerovnost v postavení mezi kupujícím – spotřebitelem a prodávajícím – podnikatelem, stanoví zákon těmto subjektům určitá práva a povinnosti, které jsou upraveny v několika právních normách, například v OZ, ZOS, ObchZ, zákonu o technických požadavcích na výrobky, zákonu o potravinách a tabákových výrobcích, živnostenském zákonu, zákonu a cenách, etc.

2.1 Obsah kupní smlouvy

Cílem této podkapitoly bude uvést některá nejčastější práva a povinnosti náležející kupujícímu a prodávajícímu, která jsou obsažena především v ZOS a v obecné úpravě kupní smlouvy v rámci OZ. Autor práce se bude snažit určit, *zda je poměr práv a povinností subjektů kupní smlouvy ve vzájemné rovnováze, nebo se přiklání ku prospěchu té či oné strany.*

Mezi jednu z nejvýznamnějších, a z pohledu spotřebitele nejdůležitějších povinností uloženou prodávajícímu, můžeme označit *informační povinnost*, kterou lze rozdělit do několika skupin. První skupina informační povinnosti spočívá v povinnosti

řádně informovat spotřebitele o vlastnostech prodáváných výrobků nebo charakteru poskytovaných služeb a o správném způsobu použití včetně údržby výrobku. Dále o možném vzniku nebezpečí spojeného s nesprávným používáním nebo údržbou výrobku, jakož i o riziku vyplývajícím s poskytovanou službou. Jestliže je to potřebné, musí prodávající zajistit, aby tyto informace byly v písemné podobě (návod) a aby byly srozumitelné. Povinnost poskytnout potřebné informace vyžaduje požadavek srozumitelnosti, což znamená, že informace musí být poskytnuty takovým způsobem, aby jim mohl porozumět běžný spotřebitel. „*Za běžného spotřebitele se považuje občan České republiky a z toho jasně vyplývá, že veškeré písemné informace musí být v českém jazyce ani tak blízká řeč jako je slovenština nestačí.*“⁷ Prodávající však nemá povinnost poskytnout informace, které jsou zřejmé nebo obecně známé, například způsob používání pákové vodovodní baterie.

Další skupina informační povinnosti je tvořena povinností řádného označení výrobků⁸. Prodávající musí zajistit, aby byly výrobky přímo viditelně a srozumitelně označeny, a to označením výrobce nebo dovozce, případně dodavatele a pokud to povaha připouští i názvem výrobku, hmotností, velikostí eventuálně rozměrem. Dále zákon vyžaduje, aby u výrobků byly uvedeny použité materiály s výjimkou těch částí u obuvi, které označování nepodléhají. Není-li možné výrobky označit přímo, musí být prodávajícím označeny jiným vhodným způsobem. Například u potravin postačí, že jsou označeny informační cedulí, kde je uveden název zboží, země původu, jednotková nebo měrná cena, etc. V případě, že ani takový postup není možný nebo účelný, je prodávající povinen tyto údaje na požádání spotřebitele nebo orgánů, které provádějí dozor nad dodržováním ustanovení ZOS, pravdivě sdělit nebo jinak doložit. Zákon také stanoví, že je zakázáno odstraňování, měnění označení výrobků včetně jiných údajů uvedených výrobcem, dovozcem nebo dodavatelem. Je zakázáno přelepovat datum použitelnosti.⁹ Prodávající má také povinnost informovat kupujícího o rozsahu, podmínkách a způsobu reklamace. Povinnost zahrnuje poučení o uplatnění práva z odpovědnosti za vady výrobků včetně podmínek pro uplatnění rozporu s kupní smlouvou¹⁰, a to i s údaji, kde lze reklamaci uplatnit a jakým způsobem. Ústavní soud

⁷ HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele*. Praha: Oeconomica, 2004, s. 74. ISBN 80-245-0690-4.

⁸ § 10 zákona o ochraně spotřebitele.

⁹ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. Praha: Linde, 2011. s. 40. ISBN 978-80-7201-864-2.

¹⁰ § 616 občanského zákoníku.

ve svých rozhodnutích dovodil¹¹, že pod tuto informační povinnost spadá i povinnost prodávajícího podat zprávu kupujícímu o vyřízení jeho reklamace, nicméně dále připouští, že by se dala dovodit povinnost kupujícího zajímat se o výsledek vyřízení reklamace, ale pouze na základě předchozího upozornění na tuto povinnost ze strany prodávajícího.¹²

Při prodeji zboží v obchodě je na straně prodávajícího nutné jednat v souladu se zachováním *zásady poctivosti*¹³. Tato zásada je rozložena do třech základních podmínek, které musí prodávající dodržovat. Předně jde o povinnost prodávat výrobky ve správné hmotnosti, míře nebo množství a umožnit spotřebiteli překontrolovat si správnost těchto údajů. Dále je prodejce povinen prodávat výrobky nebo poskytovat služby v předepsané nebo schválené jakosti, přičemž pokud je jakost závazně stanovena nebo to vyplývá ze zvláštních norem, musí splňovat tyto podmínky. Půjde tedy například o výrobky, které musí splňovat určité technické a bezpečnostní požadavky. V případě, že jakost není stanovena, vyžaduje se v míře obvyklé. Poslední požadavek na poctivost prodeje výrobků a poskytování služeb je požadavek poskytování zboží a služeb za ceny sjednané v souladu s cenovými předpisy¹⁴ a tyto ceny správně účtovat.

Rovněž nesmí docházet k porušování zásady *zákaz diskriminace*¹⁵. Prodávající by měl jednat tak, aby nedocházelo k neodůvodněnému zvýhodňování nebo znevýhodňování spotřebitelů, které by je v důsledku tohoto jednání poškozovalo. Nejčastěji dochází k diskriminaci z rasových důvodů a účtováním dvojích cen. Například za první pololetí roku 2011 bylo Českou obchodní inspekcí zjištěno jen v Moravskoslezském a Olomouckém kraji pět případů diskriminace.¹⁶

K ochraně obyvatelstva před výrobky, u kterých hrozí nebezpečí zaměnitelnosti s potravinami, platí na straně prodávajícího povinnost *zákazu výroby, dovozu, vývozu, nabízení, prodeje a darování těchto výrobků*¹⁷. Výrobek nebezpečný svou

¹¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 512/05.

¹² Blíže nález Ústavního soudu sp. Zn. III. ÚS 2983/08.

¹³ § 3 zákona o ochraně spotřebitele.

¹⁴ Zákon o cenách.

¹⁵ § 6 zákona o ochraně spotřebitele.

¹⁶ ČOI: Prokázat diskriminaci spotřebitele není snadné: (Průběžná zpráva za 1. pololetí 2011). In: *Česká obchodní inspekce* [online]. 2011 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: <http://archiv.coi.cz/cs/tiskove-zpravy/coi-prokazat-diskriminaci-spotrebitelene-neni-snadne-prubezna-zprava-za-1-pololeti-2011.html>

¹⁷ § 7a zákona o ochraně spotřebitele.

zaměnitelností s potravinou je definován jako výrobek, který sice není potravinou, ale má tvar, vůni, vzhled a další vlastnosti, které mohou u spotřebitelů a zejména u dětí vzbudit dojem, že jde o potravinu. *Zákon tak explicitně reaguje na výrobky, které jsou sice tržně přitažlivé z hlediska poptávky, ale mohou být natolik nebezpečné, že je potřeba jejich prodej zakázat a předejít tak možným rizikům*“¹⁸

Dále nesmí prodávající *nabízet, prodávat a vyvážet výrobky určené pro humanitární účely*¹⁹. Tento zákaz směřuje proti dispozici s určitými výrobky způsobem odporující zákonu. Jde například o falzifikáty triček, svetrů a jiných typů ošacení, které jsou zabaveny Českou obchodní inspekcí. Tyto výrobky jsou pak pozměněny ve specializovaných dílnách, aby mohly být poskytnuty k humanitárním účelům.

S ohledem na ochranu spotřebitele ZOS stanovuje prodávajícímu *povinnost odděleného prodeje* u použitého nebo upravovaného zboží nebo jiných výrobků s omezenou použitelností nebo vadou. Proávající musí tyto skutečnosti zřetelně označit a takto označené výrobky musí být prodávány odděleně od ostatních výrobků. V praxi se lze s danou povinností setkat velmi často v obchodních řetězcích na úseku potravin, kde je většinou vymezen prostor pro potraviny za sníženou cenu například z toho důvodu, že již neodpovídají I. jakosti.

Prodávající musí také v souladu s cenovými předpisy *uvádět ceny* výrobků a poskytovaných služeb, a to zřetelně nebo ceny jinak vhodně zpřístupnit. V praxi to znamená, že musí být cena uvedena přímo u zboží nebo na jiném dobře viditelném místě tak, aby u spotřebitele nevzbuzovala pochybnost zaměnitelnosti ceny s jiným zbožím. K povinnosti označení ceny platné v okamžiku prodeje se vyjádřil i Nejvyšší správní soud,²⁰ který stanovil, že je tato povinnost splněna i v těch případech, kdy je na určitý druh zboží vyhlášena plošná sleva, která je vyjádřena v procentech. Spotřebitel má právo na poskytnutí cenové informace ještě před okamžikem jednání o koupi zboží.²¹ Pokud jsou výrobky nabízeny spotřebiteli, musí obsahovat cenu konečnou, nikoliv ceny bez DPH. V případě, že není informace o ceně úplná nebo chybí, nesmí navozovat dojem, že je cena nižší, než jaká je ve skutečnosti nebo stanovení ceny závisí na okolnostech, na kterých ve skutečnosti nezávisí. Dále cena nesmí vzbuzovat dojem,

¹⁸ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. Praha: Linde, 2011. S. 35. ISBN 978-80-7201-864-2.

¹⁹ § 7b zákona o ochraně spotřebitele.

²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 75/2008-96.

²¹ § 13 zákona o cenách.

že jsou v ní zahrnuty dodávky výrobků, výkonů, prací nebo služeb, které se ve skutečnosti platí zvlášť. Tak například cena za počítačovou sestavu by neměla klamat spotřebitele vyobrazením těla počítače včetně monitoru, klávesnice a ostatních periférií, když se vztahuje pouze na skříň počítače.

Pokud to umožňuje povaha výrobku, má spotřebitel *právo na předvedení výrobku*²², a to ještě před převzetím a zaplacením. Někteří prodejci však takové žádosti odmítají s tím, že se obávají o případnou neprodejnost zboží s otevřeným obalem v případě, že se zákazník rozhodne od zamýšlené koupě odstoupit. Nicméně je nutné dodat, že předmětem kupní smlouvy není primárně obal, ale samotný výrobek. Právo na předvedení však není v případě, že zákazník sjednává kupní smlouvu na dálku (distanční formou). Za těchto okolností zákon přiznává spotřebiteli právo na vrácení zboží obecně ve lhůtě do 14 dní.

Prodávající je také na žádost kupujícího *povinen vydat doklad o zakoupení*²³. Doklad musí obsahovat datum, cenu, o jaký výrobek nebo jakou službu se jedná a identifikační údaje prodávajícího. Toto právo je z praktického pohledu velice důležité pro případné budoucí uplatnění odpovědnosti za vady.

V provozech, které vyžadují čistotu je uložena *povinnost zajistit hygienické podmínky*. Například při prodeji potravin je třeba dodržovat hygienické předpisy.²⁴ Vyžaduje-li to povaha, má prodávající také povinnost prodávat výrobky v hygienicky nezávadných obalech nebo je do takových obalů při prodeji umístit. Při prodeji rozlévaných resp. čepovaných nápojů v rámci provozování restaurační činnosti je třeba zajistit nejenom podmínky zdravotní nezávadnosti nápojů, ale i splnit hygienické předpisy upravující například umývání sklenic.

Prodávající je ze zákona povinen spotřebitele informovat o zálohách vybíraných za vratný obal výrobku a také musí umožnit výkup těchto obalů po celou provozní dobu. Není proto možné přerušovat výkup v poledne nebo ve dny pracovního volna a klidu, pokud je v tyto dny prodejna otevřena.²⁵ Prodejce také nemůže stanovit maximální množství obalů, které odkoupí. V případě, že dojde ke změně výše zálohy za vratný obal nebo k ukončení výkupu, prodávající musí o těchto skutečnostech

²² § 15 zákona o ochraně spotřebitele.

²³ § 16 zákona o ochraně spotřebitele.

²⁴ Například zákon o ochraně veřejného zdraví, zákon o potravinách a tabákových výrobcích, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004, o hygieně potravin.

²⁵ HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele*. Praha: Oeconomica, 2004, s. 82. ISBN 80-245-0690-4.

informovat spotřebitele po dobu nejméně 30 kalendářních dnů před účinností těchto změn.

Mezi další významnou povinnost prodávajícího patří *povinnost vyřízení reklamace*²⁶, která navazuje na informační povinnost prodejce o způsobu uplatnění reklamace. Prodávající je povinen přijmout reklamaci, a to v kterékoliv provozovně, pokud je to možné s ohledem na prodáváný sortiment zboží nebo poskytovaných služeb. Výjimku tvoří případ, kdy je v záručním listě určena k opravě jiná osoba, která je v místě prodávajícího nebo je pro kupující v bližším místě.²⁷ Prodávající je povinen spotřebiteli v rámci reklamace vydat písemné potvrzení (reklamační protokol), ve kterém uvede, kdy bylo toto právo uplatněno, co je obsahem reklamace a jaký způsob vyřízení reklamace spotřebitel požaduje. Dále je prodávající povinen písemně vydat potvrzení o tom, kdy byla reklamace vyřízena a jakým způsobem. V případě, že prodávající odmítne reklamaci přijmout, musí spotřebiteli vydat písemné a odůvodněné zamítnutí. Prodávající je také povinen zajistit, aby v provozní době byla přítomna osoba oprávněná k přijetí nebo vyřízení reklamace.

Zákon dále zakazuje *užívání nekalých obchodních praktik*²⁸. Za nekalou obchodní praktiku je označeno takové jednání podnikatele, které je v rozporu s požadavky odborné péče a je způsobilé podstatně ovlivnit spotřebitele v možnosti učinění svobodného rozhodnutí. Zákaz se nevztahuje na obvyklé reklamní přehánění, pokud nenaplnuje podmínky nekalé soutěže²⁹ upravené v ObchZ. Nekalé praktiky jsou rozděleny na klamavé, jejichž podstata spočívá v uvedení nepravdivého údaje nebo údaje jinak pravdivého, ale který s ohledem na okolnosti může spotřebitele uvést v omyl, nebo praktiky agresivní, které s přihlédnutím k okolnostem působí obtěžování, donucování nebo nepatřičným způsobem ovlivňují spotřebitelovo právo svobodného rozhodování.³⁰

Z hlediska obsahu kupní smlouvy náleží prodávajícímu *právo na zaplacení kupní ceny*, kterému koresponduje s *povinností kupujícího zaplatit dohodnutou cenu*. S tímto

²⁶ § 19 zákona o ochraně spotřebitele.

²⁷ § 625 občanského zákoníku.

²⁸ § 4 zákona o ochraně spotřebitele.

²⁹ Blíže VÍTOVÁ, Blanka. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2011, s. 166-172. ISBN 978-80-87382-24-0.

³⁰ Detailněji se k problematice nekalých obchodních praktik věnuje: TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. Praha: Linde, 2011. s. 35-39. ISBN 978-80-7201-864-2.

souvisí i právo prodávajícího *odepřít odevzdání předmětu koupě*, pokud kupující ještě nezaplatil kupní cenu. Prvek úplatnosti tvoří jednu z podstatných náležitostí kupní smlouvy a tvoří tak i základní odlišující znak například od smlouvy darovací.

V případech, kdy došlo k přechodu vlastnického práva, avšak nikoli k odevzdání a převzetí předmětu kupní smlouvy, má prodávající *práva schovatele*. V souvislosti s ustanovením § 748 OZ má také právo na nezbytné náklady spojené s opatrováním věci. „*Výše těchto nákladů bude ovlivněna v konkrétním případě povahou a druhem věci.*“³¹ Pokud kupující nepřevzme předmět plnění nebo neposkytne potřebnou součinnost řádně a včas, nemusí prodávající snášet obtíže spojené s prodlením kupujícího, a je mu umožněno *uložit* předmět u jiného schovatele. Po předchozím upozornění (vyjma věcí podléhajících rychlé zkáze) kupujícího je možné předmět *prodat*. Náklady spojené s uschováním je povinen kupující nahradit prodávajícímu.

Mezi další základní povinnosti plynoucí z kupní smlouvy patří *povinnost prodávajícího odevzdat předmět koupě*, které sekunduje *povinnost kupujícího převzít předmět koupě*. Tímto je umožněno kupujícímu nabýt vlastnické právo. K odevzdání a převzetí předmětu koupě však nemusí dojít ve stejný okamžik. Pokud z povahy věci nebo z dohody stran vyplývá místo odevzdání předmětu, které určil kupující, musí v tomto místě předmět převzít. V opačném případě se kupující dostává do prodlení. Převzetí movité věci je také jeden ze základních předpokladů pro vznik zvláštního případu odpovědnosti dle § 421 OZ. V případě, že nebyla mezi prodávajícím a kupujícím dohodnuta doba plnění, platí, že jsou povinni *plnit bez zbytečného odkladu*. Pojem bez zbytečného odkladu je nutné vykládat s přihlédnutím k předmětu plnění. V některých situacích je však kupujícímu přiznáno *právo požadovat plnění a nezaplatit kupní cenu*. Je tak zajišťována určitá míra ochrany kupujícího spočívající v možnosti odmítnutí povinnosti plnit (zaplatit kupní cenu) a to do té doby, než je mu umožněno předmět koupě si prohlédnout. Jde například o „zásilkový prodej“, kdy musí být kupujícímu umožněno překontrolování zboží dříve, než dojde k jeho zaplacení.

OZ dále prodávajícímu ukládá *povinnost upozornit na vady předmětu plnění*. Přitom musí jít o vady určité³² a konkrétní bez ohledu na to, zda jsou faktické nebo právního charakteru. Neupozornění kupujícího na vady by znamenalo, že prodávající za

³¹ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří ŠVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. *Občanský zákoník: komentář*. 8. vyd. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 776. ISBN 80-7179-797-9.

³² R23/1970.

tyto vady odpovídá bez ohledu na to, zda o nich věděl nebo měl vědět. Pokud se vada projeví dodatečně, má kupující například *právo na přiměřenou slevu*. Přiměřenou slevu z ceny lze požadovat s ohledem na povahu a rozsah vady, snížení funkčnosti nebo upotřebitelnosti a také výši nákladů nutných k její opravě či úpravě. Jiná situace by však byla v případě, že se projeví vada, která by činila věc neupotřebitelnou. Důsledkem neoznámení vad prodávajícím by bylo *právo kupujícího na odstoupení od kupní smlouvy*. Předně tedy půjde o takový typ vady, pro který se věc nedá užívat vůbec nebo se nedá užívat takovým způsobem, pro který je vyrobena či určena. Zákon proto kupujícímu dává možnost od smlouvy odstoupit. Jde o zrušení smlouvy jako následek odstoupení od smlouvy jednostranným právním aktem.³³ Právo odstoupit má kupující i v těch případech, kdy vada sice odstranit lze, ale oprava je neúčelná s ohledem na výši nákladů k ceně (hodnotě) předmětu. Takový postup je třeba odlišovat od případu, kdy „*vada nečiní předmět koupě neupotřebitelným (vada je odstranitelná, nebo je sice neodstranitelná, ale předmět koupě lze užívat dohodnutým způsobem nebo řádně)* – *kupující má právo na přiměřenou slevu z kupní ceny odpovídající povaze a rozsahu vady*.“³⁴ Dále má kupující právo odstoupit od smlouvy i tehdy, jestliže jej prodávající ujistil, že věc má určité vlastnosti, které, jak se ukáže později, nemá. Zákon tady pamatuje na situace, kdy prodávající uvede nepravdivé skutečnosti, na základě kterých dojde k uzavření smlouvy. Ujištění prodávajícího o tom, že věc netrpí žádnými vadami, nemusí být uzavřeno písemně, a to ani v případě, že je kupní smlouva uzavřena v písemné formě. Naopak prohlášení, že předmět má určité vlastnosti, písemnou formu vyžaduje.

Dále je prodávající povinen kupujícímu *nahradiť nutné náklady* spojené s uplatněním odpovědnosti za vady. Jde však pouze o účelné náklady spojené například s dopravou, demontáží a obvykle se uplatňují spolu s vadou. „*Součástí nutných nákladů nejsou náklady soudního řízení, vzniklé při uplatňování nároku z odpovědnosti za vady*.“³⁵ Od práv spojených s uplatněním odpovědnosti za vady je třeba odlišovat *právo na náhradu škody*, které vzniká samostatně na základě protiprávního jednání³⁶

³³ R26/1975.

³⁴ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří ŠVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. *Občanský zákoník: komentář*. 8. vyd. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 782. ISBN 80-7179-797-9.

³⁵ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří ŠVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. *Občanský zákoník: komentář*. 8. vyd. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 783. ISBN 80-7179-797-9.

³⁶ Porušení právní povinnosti prodávajícího plynoucí z kupní smlouvy.

v souvislosti s existencí příčinné souvislosti a vznikem škody. O rozdílech mezi těmito instituty bude pojednáno níže v kapitole 4.

Subjektům kupní smlouvy plynou i další práva a povinnosti, jejichž úpravu obsahují zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě, včetně práv spojených s uplatňováním odpovědnosti za vady věci prodané, které jsou ve vztahu speciality k obecným ustanovením kupní smlouvy.

Z výše uvedeného výčtu práv, kterým korespondují povinnosti, je zřejmé, že postavení spotřebitele (kupujícího) je na velmi vysoké úrovni. Na jedné straně stojí veřejnoprávní úprava ZOS, která stanovuje prodejčům řadu důležitých povinností a na straně druhé pak soukromoprávní úprava OZ s převahou kogentních ustanovení. Povinnosti (v některých případech zákazy) obsažené v normách zásadním způsobem posilují postavení kupujícího. Proto lze dospět k závěru, že poměr mezi vzájemnými právy a povinnostmi se přiklání k prospěchu samotného kupujícího.

Vysoká míra ochrany je mimo jiné zajištěna prostřednictvím rozsáhlé informační povinnosti prodávajícího. Bez ohledu na tuto skutečnost není možné na spotřebitele nahlížet jako na někoho, kdo pouze čeká, zda dojde ke splnění těchto povinností. V odborné literatuře se lze setkat s označením preventivní ochrany. *“Preventivní ochranou práv spotřebitele je již sama existence zákonů na ochranu spotřebitele a s tím souvisejících předpisů, ...”*³⁷ Předběžná ochrana však staví i na tzv. aktivní roli spotřebitele.³⁸ Při tvorbě ochranných opatření se počítá s tím, že spotřebitel aktivně vyhledává informace a nerozhoduje se pouze nahodile pod vlivem reklamy a běžného přehánění obchodníků. Jeho role spočívá ve zvážení rizik, než vstoupí do právního vztahu. Ostatně s tímto přístupem počítá i Evropský soudní dvůr a Evropská komise³⁹, která aktivně podporuje různé spotřebitelské organizace. Hovoří se také o tzv. „sebevědomí spotřebitele“, neboť pouze dobře informovaný spotřebitel může řádně uplatňovat svá práva, což ve svém důsledku vede ke zkvalitňování výrobků a služeb a zvyšování jejich bezpečnosti. Jiná situace je ve skandinávských zemích. Zde se vychází z toho, že spotřebitel je osoba, která nectí klasické římskoprávní pravidlo

³⁷ HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele*. Praha: Oeconomica, 2004, s. 12. ISBN 80-245-0690-4.

³⁸ Blíže DOHNAL, Jakub. Bránění spotřebitele, nebo bránění obchodnímu styku?. In: *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 66-69.

³⁹ Např.: Evropský program pro spotřebitele – stanovisko Výboru regionů (2013/C 17/03).

viligantibus iura. Takový spotřebitel se běžně nesnaží získat informace důležité pro jeho rozhodnutí, a proto vyžaduje vyšší míru ochrany.

2.2 Vliv změny vlastnictví na reklamační práva

Každý člověk čas od času uvažuje o myšlence proč platit za novou věc, když ji může od někoho koupit téměř novou za výrazně nižší cenu. Celkem běžně se dá na internetu, ale i v různých inzerátech setkat s případy, kdy lidé prodávají nové věci, například „nehodné dárky“ nebo zánovní elektroniku. O to lákavější je poté nabídka, když je daný výrobek ještě v záruce (někdy i více než 20 měsíců).

Cílem této kapitoly je určit, *zda má případná změna vlastnictví v průběhu zákonné záruky vliv na možnost uplatnění reklamace novým majitelem u původního prodávajícího.*

Abychom mohli odpovědět na tuto otázku, musíme navázat na výše uvedenou povinnost prodávajícího k vyřízení reklamace. ZOS v ustanovení § 19 uvádí, že práva spojená s vyřizováním reklamace náleží spotřebiteli. Pokud tedy člověk koupí věc například pro svou osobní potřebu může na první pohled učinit nesprávný závěr, že je spotřebitelem a že mu daná práva jednoduše náleží. Nicméně je třeba dodat, že kupní smlouvu neuzavřel přímo s prodávajícím, ale s jinou osobou, na kterou se z povahy věci nevztahují speciální ustanovení o prodeji zboží v obchodě.⁴⁰ Z pohledu existence závazkového právního vztahu mezi prodávajícím v obchodě a kupujícím náleží práva plynoucí z tohoto právního vztahu pouze jeho subjektům. To znamená, že práva z odpovědnosti za vady, které zákon přiznává, náleží pouze původní osobě kupujícího. Pokud tedy dojde k uzavření další kupní smlouvy, nemůže se osoba nového kupujícího domáhat práv, které jsou obsahem jiného závazkového vztahu. Tento argument lze podložit i judikaturou Nejvyššího soudu, který v jednom ze svých rozhodnutí stanovil, že *„Prodávající nemůže ani prohlášením v záručním listě rozšířit práva z odpovědnosti za vady na jiné subjekty než kupujícího.“*⁴¹ Neznamená to však, že práva původního kupujícího zanikají.

⁴⁰ Jde o závazkový vztah mezi dvěma fyzickými osobami, na které se vztahuje obecná úprava kupní smlouvy dle občanského zákoníku.

⁴¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 329/2004, shodně R38/78.

Z praktického pohledu nevzniká problém v situacích, kdy osoba uplatňující reklamaci prokazuje práva na základě dokladu o koupi, kde není uveden odběratel. Pokud je však v dokladu uvedeno jméno původního kupujícího, může se nový majitel dostat do komplikované situace, kdy mu může být reklamáce odmítnuta z toho důvodu, že mu nenáleží práva z odpovědnosti za vady vůči původnímu prodejci.

Z uvedených skutečností můžeme dovodit závěr, že změna vlastnictví v průběhu zákonné záruky má vliv na možnost uplatnění reklamace novým majitelem u původního prodávajícího. Pokud se chce nový majitel domáhat práv z odpovědnosti za vady vůči původnímu prodávajícímu, musí tak učinit buď na základě zmocnění od původního kupujícího, nebo na základě postoupení pohledávky. Podmínkou je však existující pohledávka (uplatněné právo) již v době uzavření smlouvy o postoupení.

Přestože se objevily názory, že uplatňování odpovědnosti za vady by mělo náležet každému vlastníkov⁴², ve skutečnosti je legitimován pouze původní kupující. I přes tento fakt se lze na poli automobilového průmyslu, mezi laickou veřejností, často setkat s názorem, že záruka není vázána na kupujícího, ale na věc, resp. automobil. Jde o například o prodlouženou záruku, která je vázána na stáří vozidla nebo počet ujetých kilometrů. Ve skutečnosti přechod této „smluvní“ záruky automobilky akceptují za předpokladu, že dojde ke splnění podmínek servisní knížky⁴³. Pokud se chce nový majitel domáhat práv z odpovědnosti za vady vůči původnímu prodávajícímu, musí tak učinit buď na základě zmocnění od původního kupujícího, nebo na základě postoupení pohledávky. Podmínkou je však existující pohledávka (uplatněné právo) již v době uzavření smlouvy o postoupení.

⁴² Názor okresního soudu Praha východ v rozhodnutí č.j. 4 C 22/2001-50 (vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Odo 329/2004).

⁴³ Ve své podstatě jde o záruční list, který blíže specifikuje podmínky pro řádné užívání, pravidelné servisní prohlídky, podmínky pro oznámení nebo převedení záruky na nového majitele, etc.

3 ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O PRODEJI ZBOŽÍ V OBCHODĚ

3.1 Obsah zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě

Při prodeji zboží v obchodě se uplatňuje více forem ochrany. V OZ vedle sebe stojí ochrana v rámci úpravy spotřebitelských smluv⁴⁴ a ochrana v rámci kupní smlouvy. Za spotřebitelskou smlouvu je označena mimo jiné i smlouva kupní, uzavíraná mezi spotřebitelem a dodavatelem, osobou jednající v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.⁴⁵ Spotřebitelské smlouvy obsahují například zvláštní úpravu smluv uzavíranou prostřednictvím prostředků komunikace na dálku⁴⁶ nebo úpravu zákazu odchylek v neprospěch spotřebitele a nepřipustnosti některých ujednání, se kterými je spojena absolutní neplatnost.⁴⁷ Z povahy úpravy vyplývá, že jsou tato ustanovení převážně kogentní povahy. Pokud je předmět kupován na splátky, náleží ochrana spotřebiteli i podle příslušných ustanovení dle zákona o spotřebitelském úvěru. V mnohých případech OZ stanoví prodávajícím určité povinnosti směřující k ochraně spotřebitele, které jsou dále rozváděny i v jiných právních předpisech. Z veřejnoprávního pohledu specifičnost prodeje zboží v obchodě dále konkretizuje a doplňuje ZOS, na základě kterého je některým orgánům veřejné správy⁴⁸ svěřen dohled nad dodržováním tohoto zákona. Dále se můžeme s veřejnoprávní ochranou spotřebitele setkat v trestněprávní úpravě.⁴⁹

Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě nalezneme v OZ hned za obecnou úpravou kupní smlouvy. Konkrétně jde o ustanovení § 612 až § 627, které můžeme rozdělit na obecnou úpravu obsahu smluv a na zvláštní úpravu týkající se vad prodané věci. Svou povahou jsou zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě ve vztahu speciality k obecné úpravě kupní smlouvy, což má za následek, že se jich užije

⁴⁴ § 51a a násl. občanského zákoníku.

⁴⁵ § 52 občanského zákoníku.

⁴⁶ Distanční smlouvy

⁴⁷ § 55 odst. 2 občanského zákoníku.

⁴⁸ Například Česká obchodní inspekce, Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Český telekomunikační úřad a další.

⁴⁹ Například TČ poškozování spotřebitele - § 253 trestního zákona.

přednostně, a v případě, že nejsou některé otázky v této části upraveny, užije se obecná úprava o kupní smlouvě⁵⁰ nebo obecná úprava o závazcích. V podstatě jde o mimořádná ustanovení určená k ochraně spotřebitele, protože upravují vztahy mezi kupujícím - spotřebitelem⁵¹, tedy fyzickou osobou, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, a prodávajícím - podnikatelem, který jedná v rámci své podnikatelské nebo jiné obchodní činnosti. Podnikatelskou činností rozumíme dle ObchZ soustavnou činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. ObchZ také obsahuje definici podnikatele, za kterého považuje osobu zapsanou do obchodního rejstříku, osobu podnikající na základě oprávnění podle živnostenského zákona nebo jiného právního předpisu a osobu provozující zemědělskou výrobu, která je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu⁵².

Přestože zákon hovoří o prodeji zboží v obchodě, použije se těchto ustanovení i na prodej zboží nebo poskytování služeb mimo prostory obvyklé k prodeji (klasický kamenný obchod) jako jsou například stánky na tržnicích nebo pojízdné prodejny. V praxi však nejčastěji půjde o prodej v obchodě, který byl historicky označován jako pultový prodej.⁵³

Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě obsahují úpravu prodeje na objednávku. V tomto případě je předmětem plnění věc, kterou nemá prodávající v době uzavření k dispozici. Smlouva vznikne v okamžiku, kdy se účastníci dohodnou na podstatných náležitostech kupní smlouvy.⁵⁴ Proávajícímu následně vzniká povinnost předmět smlouvy do dohodnuté doby obstarat a odevzdat jej kupujícímu. V případě, že nebyla lhůta pro plnění dohodnuta, platí lhůta přiměřená k okolnostem. „*Obstaráním věci se nerozumí jen umožnění věc koupit, jak je tomu při obstarání věci podle § 733n., nýbrž věc předat na základě kupní smlouvy.*“⁵⁵ Neobstará-li prodávající objednané zboží do dohodnuté doby, může kupující od smlouvy jednostranně odstoupit, přičemž není

⁵⁰ Například ustanovení o náhradě nákladů vzniklých při uplatňování reklamace - § 598 občanského zákoníku.

⁵¹ § 52 odst. 3 občanského zákoníku.

⁵² § 2f zákona o zemědělství – evidenci vede příslušný obecní úřad s rozšířenou působností.

⁵³ OULÍK, Jiří. *Prodej v obchodě a odpovědnost za vady*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1983, s. 12.

⁵⁴ O předmětu a kupní ceně.

⁵⁵ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří ŠVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. *Občanský zákoník: komentář*. 8. vyd. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 800. ISBN 80-7179-797-9.

povinen poskytnout dodatečnou lhůtu k plnění.⁵⁶ Pokud jde o další práva a povinnosti stran kupní smlouvy, pak zákon stanoví, že je kupující povinen převzít věc při dodání v těch případech, kdy je prodávající povinen dodat věc na místo, které určil kupující. V ostatních případech, nestanoví-li dohoda jinak, je kupující povinen převzít věc při prodeji. Proávající má právo požadovat poplatek⁵⁷ za uskladnění v situaci, kdy kupující neposkytne řádnou součinnost při převzetí předmětu plnění. K přechodu vlastnictví dochází převzetím zboží. Toto platí i u zásilkového prodeje. Naproti tomu u samoobslužného prodeje⁵⁸ platí, že kupující nabývá vlastnického práva až okamžikem zaplacení kupní ceny. Spolu s prodáváním zbožím je prodávající povinen poskytnout i taková plnění, která jsou uložena zákonem⁵⁹. Vyžaduje-li to povaha výrobku, musí prodávající výrobek prodat buď v hygienicky nezávadném obalu, nebo tento obal poskytnout⁶⁰. Příkladem mohou být potraviny jako zelenina, ovoce, pečivo nebo i tvaroh v kaširované hliníkové fólii. K ostatním plněním, která se obvykle neposkytují, je třeba, aby se účastníci kupní smlouvy dohodli zvlášť.

Zásadní význam na současné znění zvláštních ustanovení o prodeji zboží v obchodě měla implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 99/44/ES (o koupi spotřebního zboží a souvisejících zárukách). Zákonodárce v roce 2002 reagoval na potřebu přizpůsobit české soukromé právo v rámci přibližování norem evropského práva. Směrnice byla provedena zákonem č. 136/2002 Sb., kdy došlo k podstatnému prodloužení délky záruční doby z 6 na 24 měsíců. Novela zákona však rozšířila záruku pouze u kupní smlouvy a nikoliv u smlouvy o dílo, což se v praxi projevilo tím, že se prodávající často snažili s kupujícími uzavřít smlouvu o dílo, protože spotřebitelům neposkytovala takovou míru ochrany jako kupní smlouva. „*Toto bylo napraveno teprve novelou č. 28/2011 Sb., která stanovila, že zvláštní ustanovení*

⁵⁶ OULÍK, Jiří. *Prodej v obchodě a odpovědnost za vady*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1983, s. 62.

⁵⁷ Zákon stanoví, že poplatek za uskladnění má být určen zvláštním právním předpisem, který však dosud nebyl přijat. Výši poplatku však lze určit i dohodou účastníků.

⁵⁸ V samoobslužném prodeji se může zákazník kdykoliv rozhodnout, že vybrané zboží vrátí zpět až do okamžiku zaplacení. Pokud by však před zaplacením zboží poškodil, odpovídal by podle obecné úpravy odpovědnosti za škodu - § 420 a násl. Občanského zákoníku.

⁵⁹ Například zákon o ochraně spotřebitele, zákon o technických požadavcích na výrobky, a další.

⁶⁰ § 17 zákona o ochraně spotřebitele.

o prodeji zboží v obchodě se použijí i pro spotřebitelskou smlouvu o zhotovení věci na zakázku“.⁶¹

Další změna dosavadní úpravy spočívala v zavedení pojmu „shoda s kupní smlouvou“, který byl „rozšířením dosavadního chápání řádného plnění ze smlouvy a jeho konkretizací“⁶². Shoda s kupní smlouvou je soukromoprávní institut, jenž se dotýká oblastí jakosti a kvality zboží, protože stanovuje odpovědnost prodávajícího za to, že je prodávaná věc v okamžiku převzetí bez vad. „Odpovědnost prodávajícího je konstruována jako objektivní. K jejímu založení se nevyžaduje zavinění na straně prodávajícího. Za to, že prodaná věc je ve shodě s kupní smlouvou, především, že má správnou jakost, hmotnost a užitné vlastnosti, odpovídá kupujícímu bez dalšího. Není vůbec rozhodné, zda o vadách věděl nebo vědět měl a mohl.“⁶³ Shodou s kupní smlouvou se podle zákona rozumí, že prodávaná věc má jakost a užitné vlastnosti smlouvou požadované, prodávajícím, výrobcem nebo jeho zástupcem popisované, nebo na základě jimi prováděné reklamy očekávané, popřípadě jakost a užitné vlastnosti pro věc takového druhu obvyklé, že odpovídá požadavkům právních předpisů, je v tomu odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti a odpovídá účelu, který prodávající pro použití věci uvádí nebo pro který se věc obvykle používá⁶⁴. U potravin se musí uvádět datum minimální trvanlivosti, a pokud jde o potraviny podléhající rychlé zkáze, je třeba uvést datum použitelnosti. Potraviny s prošlou dobou použitelnosti se nesmí prodávat, protože se považují za zdravotně závadné. Za potraviny podléhající rychlé zkáze jsou považovány například některé mléčné výrobky (jogurty), ryby nebo chlazené maso. Potraviny, které se obvykle rychle nekazí, například čokoláda, luštěniny, konzervy, smí být prodávány i po plynutí minimální doby trvanlivosti, ale pouze za předpokladu, že jsou označeny jako prošlé, jejich prodejní cena je snížena a prodávají se odděleně od

⁶¹ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. Praha: Linde, 2011. s. 25. ISBN 978-80-7201-864-2.

⁶² HULVA, Tomáš. *Ochrana spotřebitele*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2005, s. 245. ISBN 80-7357-064-5.

⁶³ ELIÁŠ, Karel a kolektiv autorů. *Občanský zákoník, Velký akademický komentář, úplný text zákona komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008, 2. svazek § 616*. 2. vydání. Praha: Linde, 2009, s. 1822. ISBN 978-80-7400-108-6.

⁶⁴ § 616 odst. 2 občanského zákoníku.

ostatních potravin.⁶⁵ Specifikum shody resp. rozporu s kupní smlouvou spočívá v tom, že docela zásadním způsobem posiluje postavení spotřebitele, neboť mu přiznává důležitá práva založená na existenci právní domněnky. Prodávající odpovídá, a to objektivně, za vady, které se na dané věci vyskytnout po dobu prvních šesti měsíců ode dne převzetí. Tímto je právně vytvořen fakt⁶⁶, že vada existovala již v době převzetí. Za splnění zákonných předpokladů plyne z tohoto stavu věci kupujícímu právo na výměnu nebo opravu věci, a v případě, že to není možné, pak právo na přiměřenou slevu nebo odstoupení od smlouvy. Tato práva směřují k tomu, aby prodávající, podle požadavku kupujícího, bezplatně a bez zbytečného odkladu věc uvedl do stavu odpovídajícího kupní smlouvě. Důležité je aby se rozpor s kupní smlouvou projevil do šesti měsíců od převzetí věci. Po uplynutí této lhůty zaniká právo⁶⁷ domáhat se u soudu práv plynoucí z institutu shody s kupní smlouvou, což je důsledek nesprávné implementace směrnice 1999/44/ES. Oprávnění kupujícího jsou také omezena skutečností, že o rozporu s kupní smlouvou, před převzetím věci, věděl anebo rozpor s kupní smlouvou sám způsobil. Ve skutečnosti jde o případy, kdy se kupující před převzetím mohl seznámit se stavem věci nebo vady způsobil například svým neodborným zásahem, přičemž důkazní břemeno je vždy na straně prodávajícího.⁶⁸ Uvedené omezení lze označit za možnost ochrany podnikatele před zneužitím postavení spotřebitele.⁶⁹ Za vadu věci prodané v obchodě je považována nejenom vada výrobní, ale i vada, ke které došlo v průběhu její přepravy nebo skladování před okamžikem převzetí kupujícím. Dále nezáleží na tom, zda věc trpí vadami zjevnými nebo skrytými, protože prodávající odpovídá i za vady, o jejichž existenci nevěděl ani nemohl vědět.⁷⁰

⁶⁵ Blíže BUREŠOVÁ, Pavla. Datum minimální trvanlivosti, datum použitelnosti a záruční doba nejsou totéž - nové informace. In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1001188&docType=ART&nid=11342>.

⁶⁶ Tzv. vyvratitelná právní domněnka, jejíž existence je vyloučena, pokud to odporuje povaze koupené věci (například sezonní zboží, u kterého nelze objektivně požadovat, aby si udrželo své vlastnosti po celou dobu běhu záruky) nebo pokud se neprokáže opak.

⁶⁷ V návaznosti na ustanovení § 599 občanského zákoníku.

⁶⁸ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*. 2006, roč. XIV, č. 1, s. VI. ISSN 1210-4817.

⁶⁹ Blíže například FRK, Patrik. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle § 616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2006, 11-12, s. 73. ISSN 1210-6348.

⁷⁰ Blíže R22/1983.

Vedle uplatňování odpovědnosti za vady, které existují v době převzetí, obsahují zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě i úpravu uplatňování odpovědnosti za vady, které se vyskytnou až po převzetí věci. Jde o uplatňování vad v průběhu záruky, přitom prodávající odpovídá za vady, které se v této lhůtě projeví jako rozpor s kupní smlouvou. Výjimku tvoří věci, které se rychle kazí (určité trvanlivosti) nebo věci použité (v rozsahu vad způsobených opotřebením nebo užíváním). Dále se záruka nevztahuje na vady věci, jejichž cena byla snížena z důvodu existence těchto vad a na opotřebení věci způsobené jejím obvyklým užíváním. Záruka je pro spotřební zboží stanovena na dobu 24 měsíců, přičemž doposud v našem právním řádu neexistuje definice pojmu spotřebního zboží. V případě, že za spotřební zboží budeme považovat všechny věci sloužící k osobní spotřebě, pak zcela jistě vzniknou, resp. v praxi se ukázalo, že vznikly, problémy týkající se zboží, jehož povaha je v rozporu s existencí dvou leté záruční doby. Mezi takové výrobky můžeme řadit některé léky, u nichž je vyloučeno, aby si zachovávali určité vlastnosti po dobu záruky. Například oční kapky se mohou užívat pouze po určitou dobu od otevření, samozřejmě v rámci expirační lhůty. Při implementaci směrnice 1999/44/ES proto důvodně vznikly pochybnosti o správném pochopení zamýšlených účinků.⁷¹ O problematice implementace směrnice bude pojednáno níže. Délku záruční doby stanovenou zákonem nelze ani dohodou účastníků zkrátit. A contrario však záruční dobu prodloužit lze. Záruka může být prodloužena v případě, že jde o věc, která má být užívána po delší dobu a stanoví-li tak zvláštní právní předpis. Dále lze záruku prodloužit jednostranným právním úkonem ze strany prodávajícího, který tak uvede ve svém prohlášení v záručním listě. Proávající může prodloužit záruční dobu na celou věc nebo i určitou část, za předpokladu dodržení písemné formy. Délku trvání záruky, resp. odpovědnosti za vady lze prodloužit také dohodou stran.⁷² V praxi existuje možnost u některých výrobků sjednat tzv. „prodlouženou záruku“ formou pojistné smlouvy pro případ výskytu vady. Například u osobních automobilů tak do vztahu mezi kupujícího a prodávajícího vstupuje další subjekt, který za splnění podmínek stanovených smlouvou vyplatí autorizovanému servisu částku spojenou s opravou vozidla.⁷³ Za výjimku z dvouleté

⁷¹ Blíže například VOZÁB, Jakub a Jiří SLAVÍČEK. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu?. *Právní rozhledy*. 2003, č. 1, s. 22-25. ISSN 1210-6410.

⁷² S ohledem na § 502 a § 507 občanského zákoníku.

⁷³ Nutno ale podotknout, že takové smlouvy obsahují mnoho omezení odpovědnosti za výskyt vady.

záruční doby u věcí při prodeji v obchodě můžeme označit obecnou úpravu kupní smlouvy týkající se vad krmiv a zvířat, kde vady krmiv lze uplatnit nejpozději do tří týdnů, a vady zvířat nejpozději do šesti týdnů, od převzetí.

Prodávající je povinen vydat na žádost kupujícího záruční list, ve kterém uvede své identifikační údaje a pokud je to potřebné, tak i podmínky, rozsah, dobu platnosti a způsob uplatnění záruky. Umožňuje-li to povaha věci, stačí, aby prodávající vydal pouze doklad o zakoupení věci, který obsahuje jeho identifikační údaje. Záruční doba počíná běžet od okamžiku převzetí věci kupujícím a v případě, že je potřeba, aby byla věc uvedena do provozu například montáží, začíná záruka běžet od okamžiku uvedení věci do provozu za podmínky, že kupující objednal uvedení do provozu nejpozději do tří týdnů od převzetí. Kupujícímu také vyplývá povinnost poskytnout při montáži potřebnou součinnost.

Zákon při výskytu vady, která se projeví po převzetí věci v rámci záruční doby, přiznává kupujícímu několik práv. Tato práva můžeme rozdělit podle toho, zda se jedná o vadu odstranitelnou nebo neodstranitelnou. Kupující má dle okolností a povahy vady právo žádat, aby byla vada řádně, včas a bezplatně odstraněna⁷⁴, a to opravou nebo výměnou věci nebo její součástí. V případě, že to není možné, je kupující oprávněn uplatňovat přiměřenou slevu nebo může od smlouvy odstoupit. Konkrétní podmínky uplatnění práv spotřebitele plynoucí z odpovědnosti za vady budou předmětem kapitoly odpovědnost za vady. Odpovědnost prodávajícího je omezena skutečností, že vada vznikla například neodbornou montáží nebo jiným neodborným zásahem za předpokladu, že nešlo o uvedení věci do provozu sjednaného v rámci kupní smlouvy, tedy došlo k neodborné montáži osobou prodávajícího nebo jinou osobou na zodpovědnost prodávajícího. Prodávající se dále nemůže zprostit odpovědnosti za vady, které vznikly v důsledku toho, že se kupující řídil při montáži nebo jiném uvedení věci do provozu nesprávnými pokyny uvedenými v návodu k montáži věci. Kupující uplatňuje reklamaci u prodávajícího, u kterého věc koupil. *„Odpovědnost za vady se uplatňuje jednostranným právním úkonem, kterým kupující vytkne konkrétní vadu (označením vadné vlastnosti neb popsáním projevu vady) a sdělí, jaký konkrétní nárok*

⁷⁴ K bezplatnosti lze uvést, že bylo judikaturou Nejvyššího soudu dovozeno, že *„Náhrady nákladů na odstranění samotných vad předmětu kupní smlouvy se nelze domáhat z titulu náhrady škody.“* – blíže rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1612/2004.

*z odpovědnosti za vady uplatňuje.*⁷⁵ Kupující může práva z odpovědnosti za vady uplatnit také v kterékoli jiné prodejně či provozovně prodávajícího, pokud je to možné s ohledem na nabízený sortiment zboží. Pokud je však v záručním listě uvedena jiná osoba oprávněná k provedení záruční opravy⁷⁶, je kupující povinen uplatnit vady u této osoby v těch situacích, kdy tato osoba odlišná o prodávajícího působí v místě prodávajícího nebo je pro kupujícího v místě bližším než je prodávající. Reklamacie musí být vyřízena do 30. dnů, není-li se spotřebitelem dohodnuto jinak.

Právo z odpovědnosti za vady věci prodané v obchodě zanikne, nebylo-li uplatněno v záruční době. Jde o hmotněprávní lhůtu. To znamená, že je potřeba, aby notifikační projev⁷⁷, došel prodávajícímu nejpozději v poslední den záruční doby, jinak nastává *ex lege* – prekluze.⁷⁸ Ostatně to vyplynulo i z judikatury, která dále stanovila, že nebyla-li tato práva uspokojena, má kupující možnost domoci se ochrany u soudu, a to v tříleté promlčecí době.⁷⁹ V případě, že jde o věci podléhající rychle zkáze (například některé druhy potravin), pak je třeba reklamaci uplatnit nikoli ve dvou leté záruční době, ale nejpozději den následující po dni koupi. U věcí podléhající rychlé zkáze tedy neplatí obecná záruční doba. Další výjimku pro uplatnění odpovědnosti za vady tvoří možnost dohody prodávajícího s kupujícím týkající se zkrácení lhůty na 12 měsíců (u použitých věcí). Za těchto okolností musí být zkrácená doba uvedena v dokladu o prodeji věci. Uplatní-li kupující práva z odpovědnosti za vady, dochází ke stavení běhu záruční doby. Do běhu záruční doby se nepočítá doba od okamžiku uplatnění reklamace až do okamžiku, kdy byl kupující povinen věc převzít. Důležité je zmínit, že k stavení lhůty dochází bez ohledu na to, zda prodávající reklamovanou věc převzal k opravě. Tato situace nepřipadá v úvahu v situaci, kdy byla reklamacie vyřešena výměnou věci, neboť záruční doba počíná běžet znovu⁸⁰ od okamžiku převzetí nové věci. O uplatnění práva a o provedení opravy včetně uvedení doby jejího trvání je prodávající povinen kupujícímu vydat potvrzení. Kupující se nemůže platně vzdát práv

⁷⁵ JEHLIČKA, Oldřich, Jiří ŠVESTKA a Marta ŠKÁROVÁ. *Občanský zákoník: komentář*. 8. vyd. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 821. ISBN 80-7179-797-9.

⁷⁶ U této osoby lze uplatit pouze právo na odstranění vady v podobě opravy, nikoli tedy například právo na výměnu věci, které je třeba uplatit pouze u prodávajícího.

⁷⁷ Neboli reklamační projev.

⁷⁸ § 626 odst. 1 občanského zákoníku.

⁷⁹ Blíže R 2/1978.

⁸⁰ Dojde k přerušení běhu záruční doby - § 627 odst. 2 občanského zákoníku.

plynoucích z odpovědnosti za vady před okamžikem uzavření kupní smlouvy. Jakákoliv ujednání omezující odpovědnost prodávajícího nebo práva kupujícího před vznikem smlouvy by byla absolutně neplatná.⁸¹

3.2 Správnost implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 99/44/ES (o koupi spotřebního zboží a souvisejících zárukách)

Jak již bylo v této kapitole naznačeno, o správnosti implementace směrnice 1999/44/ES (pro účel této kapitoly dále hovoříme pouze o směrnici) do našeho právního řádu vznikly důvodné pochybnosti. Po novelizaci OZ zákonem č. 136/2002 Sb. vyvstalo mnoho otázek týkajících se prodloužení délky záruční doby, která zásadním způsobem posílila postavení spotřebitele. Na jedné straně se objevily otazníky nad nepřehledností resp. nejasností právních změn, týkajících se například výrobků, které si ze své povahy nemohou udržet své vlastnosti po dobu běhu obecné záruční doby a s tím související praktické problémy týkající se odpovědnosti ze strany prodávajících. A na straně druhé, zda právo ES tyto změny skutečně vyžaduje, protože smyslem směrnice bylo sjednotit nebo vytvořit jednotný systém minimální ochrany spotřebitele bez ohledu na to, zda si koupí zboží v zahraničí. Cílem této dílčí části je určit, *zda novelizace OZ poskytuje takovou úroveň ochrany spotřebitele, která je požadována směrnicí 1999/44/ES.*

3.2.1 Problematika implementace shody s kupní smlouvou a prodloužení záruční doby

Současná právní úprava rozděluje odpovědnost za vady u prodaného zboží v obchodě na shodu resp. rozpor s kupní smlouvou (odpovědnost za vady při převzetí), zákonnou záruku (odpovědnost za vady po převzetí) a smluvní záruku. Z praktického pohledu však vznikají problémy spojené s určitou nesystematičností úpravy odpovědnosti, proto se nabízí otázka, *zda vůbec došlo ke správné implementaci institutu shody s kupní smlouvou.*

⁸¹Bližší se ke zbavení či omezení odpovědnosti za vady vyjadřuje: Blíže VÍTOVÁ, Blanka. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2011, s. 92-98. ISBN 978-80-87382-24-0.

S účinností od 1. ledna 2003 byl zákonem č. 136/2002 Sb. do OZ zaveden pojem shody s kupní smlouvou. Zákonodárce tak reagoval na požadavky obsažené v člancích 2, 3 a 5 odst. 3 směrnice, které konkretizoval v ustanovení § 616 OZ. Součástí tohoto ustanovení je i zavedení existence vyvratitelné právní domněnky při výskytu vady během prvních šesti měsíců po převzetí věci. Jisté pochybnosti však vznikly u článku 5 odst. 1 směrnice, kde se stanoví, že „*prodávající odpovídá podle ustanovení článku 3 v případě, že se rozpor se smlouvou projeví ve lhůtě dvou let po dodání zboží*“. Tato část se váže k situaci, kdy dojde k rozporu s kupní smlouvou a umožňuje jej uplatnit do dvou let od převzetí. V praxi by tedy podle směrnice mělo být umožněno uplatňovat práva plynoucí z rozporu s kupní smlouvou do 24 měsíců po převzetí, přičemž během prvních 6 měsíců lze uplatňovat vadu jako vadu existující již v době převzetí na základě právní domněnky. To znamená, že je po dobu prvních 6 měsíců stanovena objektivní odpovědnost prodávajícího, na základě které kupující nemusí vadu prokazovat. Zákonodárce však k tomuto požadavku ne zcela správně přihlédl a místo, aby prodloužil lhůtu pro uplatnění odpovědnosti za vady v rámci shody s kupní smlouvou, prodloužil zákonnou záruku. Směrnice však zákonnou záruku vůbec nezmiňuje. V článku 6 se sice hovoří o záruce, ale z kontextu vyplývá, že se týká pouze záruky smluvní. Prodloužení zákonné záruky také není v souladu s uvozujícími ustanoveními. Konkrétně bod 17 zohledňuje požadavek omezení doby, po kterou má prodávající odpovídat za rozpor s kupní smlouvou, jenž nastal v okamžiku dodání zboží. Místo toho však zákonodárce zvýhodnil spotřebitele v tom smyslu, že na vady, které se vyskytnou po převzetí věci, se vztahuje záruční doba, přičemž ani v záruční době nemusí spotřebitel prokazovat existenci vady. V OZ tak vedle sebe stojí dva na sobě nezávislé instituty, které lze při výskytu vady uplatnit. Buď se spotřebitel může rozhodnout, že uplatní odpovědnost za vady podle zákonné záruky v rámci záruční doby nebo na základě toho, že nedošlo ke shodě s kupní smlouvou. Uplatnění práv plynoucí z rozporu s kupní smlouvou je však časově limitováno lhůtou 6 měsíců, a to nikoliv s ohledem na existenci vyvratitelné právní domněnky, ale s ohledem na ustanovení § 599 OZ, které omezuje možnost domáhat se práv z odpovědnosti za vady u soudu uplynutím lhůty 6 měsíců ode dne převzetí věci a neuplatnění odpovědnosti za vady u prodávajícího.

Nedostatečnost délky lhůty pro uplatnění vad existujících v době převzetí věci lze označit jako nedostatečnou implementaci směrnice, konkrétně článku 5 odst. 1. Tento fakt vede k učinění závěru, že zákonodárce plně nepochopil smysl směrnice, protože

neumožňuje kupujícímu domáhat se odpovědnosti za vady existujících při převzetí po uplynutí lhůty 6 měsíců. Namísto toho umožňuje spotřebiteli domáhat se odpovědnosti v souvislosti se zákonnou zárukou, která jde podle mínění autora nad rámec zamýšlený směrnici. Zákon sice vylučuje odpovědnost u věcí podléhajících rychlé zkáze, u věcí použitých nebo odpovědnost za vady, které se vyskytnou jakou důsledek běžného opotřebení, ale nepamatuje na věci, které rychle ztrácejí své vlastnosti. V praxi se tyto skutečnosti projevily například ve vzniku mnoha problémů týkajících se zboží, které si s ohledem na svou povahu nemůže zachovat předem stanovené vlastnosti po celou záruční dobu. Jde například o sezónní zboží, kosmetiku nebo některé léky. U těchto věcí nelze objektivně požadovat, aby prodávající odpovídal za vady, které se projeví jako rozpor s kupní smlouvou v průběhu záruční doby. Objevily se názory, že směrnice vedle shody s kupní smlouvou nezakládá žádný jiný institut, na jehož základě by se mohl spotřebitel domáhat uplatnění svých práv z odpovědnosti.⁸² Na základě zmiňovaného znění článku 5 odst. 1, článku 6 a bodu 17 uvozujícího ustanovení směrnice, lze s tímto názorem plně souhlasit. Nicméně institut zákonné záruky existoval v české právní úpravě ještě před implementací směrnice, čímž můžeme dospět spíše k závěru, že nevhodně provedená implementace spíše neúměrně zvýhodnila postavení spotřebitelů.

3.2.2 Problematika zákonné záruky při prodeji nemovitosti

Při podrobnějším rozboru novelizace OZ je potřeba zmínit další nedostatek současné právní úpravy, která s ohledem na směrnici zavedla pojem *spotřební zboží*, ale už jej nikde nedefinovala. Směrnice definuje spotřební zboží jako movité věci, mimo zboží, které se prodává na základě výkonu rozhodnutí nebo jiných soudních opatření, vody a plynu, pokud nejsou stáčeny v omezeném množství nebo objemu a elektrické energie. Někteří autoři vyslovili názor, že by za spotřební zboží bylo možno chápat veškeré zboží určené ke spotřebě a upozornili na nejasnost postupu u prodeje nemovitých věcí⁸³. Jiní autoři dovodili, že zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě

⁸² VOZÁB, Jakub a Jiří SLAVÍČEK. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu?. *Právní rozhledy*. 2003, č. 1, s. 22-25. ISSN 1210-6410.

⁸³ Například POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*. 2006, roč. XIV, č. 1, s. VII. ISSN 1210-4817.

se vztahuje jak na věci movité tak i nemovité.⁸⁴ Mezi hlavní argumenty možnosti vztáhnout zvláštní úpravu i na nemovitosti patří skutečnost, že směrnice umožňuje přijmout vyšší úroveň ochrany spotřebitele v oblasti působnosti této směrnice a dále skutečnost, že sám OZ, ačkoliv neobsahuje legální definici pojmu věc, rozčleňuje věci na movité a nemovité. Tento závěr se zdá být na první pohled mylný, protože se autor této práce domnívá, že vyšší stupeň ochrany směřuje vůči pojmu zboží, který je třeba chápat významově odlišně od pojmu věci, v tom smyslu, že zboží, resp. spotřební zboží je významově užší. „*V užším slova smyslu se zbožím chápou ty věci, které je prodávající hotov prodat, respektive má připraveny a uzpůsobeny k prodeji ve své prodejně či ve skladu.*“⁸⁵ Vyšší míru ochrany by bylo možno poskytnout například přiznáním dalších práv spotřebiteli nebo zakotvením lhůty pro uplatnění odpovědnosti za vady existující v době převzetí, která bude delší než 24 měsíců. Je třeba ale přiznat, že z hlediska průkaznosti by bylo uplatňování vad po uplynutí tak dlouhé doby spíše problematické. S ohledem na pojem věc v kontextu zvláštní úpravy prodeje zboží v obchodě má autor za to, že jde spíše o věci v užším smyslu chápání, tedy zboží nebo výrobky, resp. spotřební zboží, které je umístěné v prodejně nebo bude za tím účelem objednáno. *Kdyby se však přistoupilo na tento závěr, obsahoval by vůbec OZ zákonnou záruku při prodeji nemovitosti?*

Abychom mohli odpovědět na tuto otázku, musíme nejdříve přihlédnout k smyslu samotné směrnice. Cílem směrnice bylo posílit práva spotřebitele při uplatňování odpovědnosti za vady u spotřebního zboží prodaného v obchodě. Přestože existují názory, že: „*Směrnice jasně mínila zavést jen další a delší, 24 měsíců trvající záruční dobu výlučně pro spotřební, movité věci*“⁸⁶, směrnice v článku 6 hovoří pouze smluvní záruce a nikoli o zákonné, proto lze konstatování o další, speciální záruce pro spotřební zboží označit jako nesprávné. K posílení práv spotřebitele, jako minimálního standardu, mělo naopak dojít zavedením pojmu shody s kupní smlouvou a stanovení dvouleté lhůty, nikoliv záruční doby, pro uplatnění vad existující v době převzetí. Zákonodárce

⁸⁴ Například FIALA, Josef a MILAN KINDL. *Občanský zákoník: Komentář II.díl.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 1173. ISBN 978-80-7357-395-9.

⁸⁵ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek.* Praha: Linde, 2008, s. 1802. ISBN 978-80-7201-687-7.

⁸⁶ PAŘÍZEK, Igor. K záruce při prodeji bytu. *Právní rozhledy.* 2009, č. 12, s. 443-446. ISSN 1210-6410.

dále do ustanovení o délce záruční⁸⁷ doby včlenil pojem spotřební zboží, čímž de facto omezil existenci dvouleté zákonné záruky pouze na spotřební zboží. Pokud bychom tuto změnu vyložili čistě gramaticky, dospěli bychom k závěru, že institut zákonné záruky sice existuje⁸⁸, ale vztahuje se pouze na spotřební zboží. Nicméně je podle judikatury Ústavního soudu⁸⁹ třeba přihlížet i teleologickému výkladu a zohledňovat tak zamýšlený smysl směrnice, jejímž cílem jistě nebylo omezení okruhu věcí, na které bude dopadat záruka. S ohledem na to, že by jinak vůbec nebyla upravena zákonná záruka u prodeje nemovitostí, je třeba nemovitost v tomto případě zahrnout do spotřebního zboží. To potvrzuje i rozhodnutí Nejvyššího soudu⁹⁰, který stanovil, že byla-li uzavřena kupní smlouva o prodeji nemovitosti, kde prodávající jedná v rámci své podnikatelské činnosti, pak se na smlouvu použijí i zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě.

Výše uvedené argumenty vedou k závěru, že pokud je nemovitost prodávána v rámci prodeje zboží v obchodě, vztahuje se na ni zákonná záruční doba v délce trvání 24 měsíců.⁹¹ Odlišná však bude situace u prodeje nemovitosti mimo rámec prodeje zboží v obchodě, na kterou se záruka upravená ve zvláštních ustanoveních vztahovat nebude. Avšak i za těchto okolností může být záruka založena buď dohodou stran, nebo jednostranným prohlášením prodávajícího. Ve zbytku se bude odpovědnost za vady řídit obecnou úpravou kupní smlouvy, resp. obecnou úpravou závazků.

Pokud bychom shrnuli výše zmiňované, dospějeme ke konstatování, že směrnice nebyla zřejmě plně pochopena, což se projevilo v nedostatečnosti její implementace. Institut shody s kupní smlouvou je zakotven v OZ v souladu se zněním směrnice. Zásadním nedostatkem je však nerespektování požadavku na zavedení délky lhůty pro uplatnění rozporu s kupní smlouvou. Tento nedostatek se projevuje tím, že po uplynutí 6 měsíční lhůty nemá spotřebitel možnost dovolat se vad existujících v době při převzetí. Může však vady uplatňovat na základě zákonné záruky, jejíž délka trvání byla

⁸⁷ § 620 odst. 1 občanského zákoníku.

⁸⁸ § 619 občanského zákoníku.

⁸⁹ Nález Ústavního soudu sp.zn. II.ÚS 87/04.

⁹⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 33 Odo 1314/2005.

⁹¹ Shodně například PAŘÍZEK, Igor. K záruce při prodeji bytu. *Právní rozhledy*. 2009, č. 12, s. 443-446. ISSN 1210-6410. – „Je-li po datu 31.12.2002 prodáván nový byt a jedná se přitom o prodej vyty v obchodě, činí zákonná záruční doba na prodej bytu 24 měsíců (§ 620 odst. 1 ObčZ)“.

neúměrně prodloužena s ohledem na nepochopení článku 5 odst. 1 směrnice. Prodloužení záruční doby ve své podstatě znamená, prodávající odpovídá, a to objektivně, že se na věci po určitou dobu nevyskytnou vady. To je však v rozporu se smyslem směrnice, která zákonnou záruku nerozšiřuje. Další problém je pak důsledkem zavedení pojmu spotřební zboží v nesprávném kontextu, kdy dochází k omezení délky trvání záruční doby pouze na spotřební zboží. Uvedené nedostatky a nesystematičnost se v praxi projeví v mnoha sporných situacích, kdy došlo například k neúměrnému zatížení prodávající u některých výrobků nebo v problematickém určení záruční doby při prodeji nemovitosti.

4 ODPOVĚDNOST ZA VADY

Pojem odpovědnosti je relativně širokým okruhem otázek, který se vyskytuje v mnoha právních předpisech ať už soukromoprávního nebo veřejnoprávního charakteru. Sám OZ upravuje odpovědnost hned v několika oblastech, jako jsou odpovědnost za vady u jednotlivých smluvních typů, odpovědnost za prodlení nebo odpovědnost za škodu či bezdůvodné obohacení.

Z hlediska deliktního závazkového práva je pojem odpovědnosti třeba vždy spojovat se vznikem škody, a to v příčinné souvislosti s objektivním stavem věci nebo faktickým protiprávním jednáním spojeného se zaviněním. Podstatou této občanskoprávní odpovědnosti je vznik nové, sekundární, následné povinnosti, která jako negativní právní následek existuje vedle původní, primární porušené právní povinnosti. Někdy je tato odpovědnost označována jako sankce.

Z pohledu odpovědnosti za vady lze konstatovat, že jde o soubor specifických práv a povinností, které vznikají mezi smluvními stranami na základě určitých skutečností. V konkrétním případě půjde o oprávnění kupujícího – spotřebitele uplatnit svůj nárok s ohledem na výskyt vady a povinnost prodávajícího tuto vadu odstranit. Odpovědnost za vady také plní určité funkce. Mezi první můžeme zařadit funkci preventivní, která směřuje k tomu, aby nedocházelo k porušování právních vztahů, například vytvářením tlaku na kvalitu výrobků. Za druhou funkci odpovědnosti můžeme považovat funkci reparační, která si klade za cíl poskytnout odškodnění v případech, kdy došlo k vadnému plnění.⁹² Samotná úprava odpovědnosti za vady není v OZ upravena na jednom místě, ale nacházíme ji ve více částech. Obecnou regulaci odpovědnosti za vady nalezneme v úvodních ustanoveních závazkového práva⁹³, která působí ve všech závazkových vztazích. Ustanovení § 499 OZ stanovuje, že kdo přenechá jinému věc za úplatu, odpovídá za to, že věc v době plnění má vlastnosti výslovně vymíněné nebo obvyklé, že ji je možno použít podle povahy a účelu smlouvy nebo podle toho, co účastníci ujednali, a že věc nemá právní vady. Odpovědnost za vady upravena u jednotlivých smluvních typů, například kupní⁹⁴, směnná nebo smlouva

⁹² HOUDEK, Daniel. *Jak úspěšně reklamovat*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2007, s. 14. ISBN 978-80-247-2201-6.

⁹³ § 499 – 510 občanského zákoníku.

⁹⁴ § 596 – 600 občanského zákoníku.

o dílo. Další úroveň odpovědnosti poskytují zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě⁹⁵, která lze charakterizovat jako určitý podtyp kupní smlouvy uzavírané mezi spotřebitelem a podnikatelem. Úprava prodeje zboží v obchodě je ve vztahu speciality k obecným ustanovením o závazcích a k obecné úpravě kupní smlouvy. V případě, že danou problematiku neupravují zvláštní ustanovení prodeje věci v obchodě, budou se vztahy řídit dle zásady subsidiarity buď obecnými ustanoveními o kupní smlouvě, nebo o závazcích. Z nastíněného lze dovést, že v OZ obsahuje tři úrovně regulace odpovědnosti za vady.⁹⁶ Dále je třeba přihlížet k úpravě spotřebitelských smluv⁹⁷. Při odpovědnosti za vady mají svůj význam také veřejnoprávní předpisy, z nichž je zcela jistě nejdůležitější ZOS, který tvoří jádro ochrany spotřebitele na veřejnoprávní úrovni. Mezi dalšími předpisy můžeme jmenovat například zákon o technických požadavcích na výrobky, zákon o potravinách a tabákových výrobcích a další. Nutno podotknout, že vlastní úpravu odpovědnosti za vady obsahuje i ObchZ.

Z § 499 OZ lze vyvodit určité předpoklady, které je třeba naplnit, aby se mohlo jednat o odpovědnost za vady. Předně je třeba splnit požadavek existence závazku, neboť práv a povinností se lze dovolávat pouze na základě platného právního vztahu. V opačném případě, by se účastník mohl dovolat například odpovědnosti plynoucí z bezdůvodného obohacení. Důležitým znakem odpovědnosti je úplatnost, i když tento požadavek nelze vyžadovat bez výjimek. Například u darování jsou práva obdarovaného z tohoto důvodu logicky omezena. K existenci vzniku odpovědnosti je také třeba, aby k závazku přistoupila skutečnost spočívající v porušení právní povinnosti prodávajícího například tím, že se na věci vyskytne vada. Tato vada resp. nedostatek řádného plnění musí být v příčinné souvislosti s porušením povinnosti plnit řádně a výskytem vady.⁹⁸

⁹⁵ § 616 – 627 občanského zákoníku.

⁹⁶ Blíže FIALA, Josef. Důsledky zákona č. 136/2002 Sb. pro určení odpovědnosti za vady věci prodeji v obchodě. *Právní zpravodaj*. 2003, roč. IV, č. 1, s. 1-5. ISSN 1212-8694.

⁹⁷ § 51a a násl. občanského zákoníku.

⁹⁸ HOUDEK, Daniel. *Jak úspěšně reklamovat*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2007, s. 14. ISBN 978-80-247-2201-6.

4.1 Odpovědnost za škodu dle Občanského zákoníku

Odpovědnost za škodu stojí vedle odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku a odpovědností za vady. Můžeme ji označit jako jeden z nástrojů ochrany spotřebitele, kterému v souvislosti s vadným plněním uzavřené kupní smlouvy vznikne škoda. Oproti odpovědnosti upravené v ZOŠV je odpovědnost podle OZ širší, protože její vznik není například omezen hranicí minimální škody⁹⁹ a tím dopadá na větší počet případů. Sám kupující si může zvolit, zda bude škodu uplatňovat podle objektivní odpovědnosti dle ZOŠV nebo podle obecné úpravy obsažené v OZ.

Mezi základní předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti za škodu patří porušení právní povinnosti (protiprávní úkon) nebo zákonem předpokládaná událost (škodní událost), vznik škody nebo újmy, příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti, resp. škodní událostí a vznikem škody a zavinění škůdce. První tři základní předpoklady jsou objektivního charakteru a je na poškozeném, aby škůdci tyto skutečnosti prokázal. Naopak poslední předpoklad - zavinění - staví na principu subjektivním. Zde se vyžaduje, aby škůdce škodu způsobil svým přičiněním, a to alespoň ve formě nevědomé nedbalosti, kterou zákon presumuje.

4.2 Práva plynoucí z odpovědnosti za vady existující v době převzetí věci

V případě, že věc v době převzetí není ve shodě s kupní smlouvou, je kupující oprávněn po prodávajícím požadovat, aby bezplatně a bez zbytečného odkladu věc uvedl do stavu odpovídajícího kupní smlouvě. Přitom má kupující právo vybrat si způsob:

- a) **Výměnou věci** za věc, která bude shodná s původně odevzdanou věcí nebo
- b) **Opravou věci**

⁹⁹ Minimální limit je stanoven částku převyšující 500 EUR, která se vypočítá dle devizového kurzu vyhlášeného Českou národní bankou ke dni vzniku nebo zjištění škody.

Volba formy odstranění vady výměnou věci nebo její opravou záleží pouze na kupujícím. Pokud takový postup není možný, například proto, že se věc již nevyrobí anebo věc nelze z jiných důvodů opravit, může kupující požadovat buď:

- c) **Přiměřenou slevu** s přihlédnutím k povaze a rozsahu vady jako rozdílu mezi dohodnutou cenou věci bez vady a reálnou hodnotou, kterou měla věc dodaná s vadami.¹⁰⁰

nebo

- d) **Odstoupit od smlouvy**. K odstoupení od smlouvy dochází okamžikem, kdy o tom dojde projev adresovaný prodávajícímu.¹⁰¹

Volba práva vždy záleží na kupujícím a při volbě konkrétního práva nemůže být prodávajícím činěn nátlak. V praxi se lze však často setkat s případy, kdy se tento postup nedodrží a prodávající například předkládá reklamační protokol s již předvyplněným způsobem vyřízení, čímž může dojít k ovlivnění svobodného rozhodnutí kupujícího. Dále je nutno připomenout, že projeví-li se vada v průběhu prvních šesti měsíců od dne převzetí věci, má se za to, že rozpor s kupní smlouvou existoval již v době převzetí. Toto posílení práv spotřebitele se fakticky projevuje v převrácení důkazního břemene v tom smyslu, že prodávající za vadu neodpovídá pouze v těch případech, kdy by to odporovalo povaze věci, nebo by prodávající prokázal, že kupující o rozpor s kupní smlouvou věděl nebo ho sám způsobil před okamžikem převzetí věci.

4.3 Práva plynoucí z odpovědnosti za vady, které vzniknou až po převzetí věci

Tato část upravuje práva, která náleží spotřebiteli v případech, kdy se vada projeví jako rozpor s kupní smlouvou, ale až po převzetí věci v rámci běhu záruční doby neboli zákonné záruky. Pokud by šlo o smluvní záruku, je třeba se řídit příslušnými oprávnění vyplývající buď z jednostranného prohlášení prodávajícího, nebo z obsahu dohody. Práva plynoucí ze zákonné záruky jsou ovlivněna skutečností, o jaký druh vady jde.

¹⁰⁰ KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVORÁK. *Občanské právo hmotné*: 2. 4. vyd. Praha: ASPI, 2005, s. 111-112. ISBN 80-7357-131-5.

¹⁰¹ R 17/1976.

Předně je třeba vymezit vady odstranitelné. Právnický slovník definuje odstranitelnou vadu za vadu, kterou vykazuje předmět plnění, avšak lze ji opravou odstranit.¹⁰² V praxi půjde o takový druh vady, který bude možno bez obtíží nebo bez vynaložení nadměrných nákladů odstranit.

Za vadu neodstranitelnou se pak bude považovat taková situace, kdy předmět plnění nelze řádně užívat jako věc bez vady a současně tento nedostatek nelze odstranit opravou. Teorie tento typ vady dále dělí na vady objektivně neodstranitelné, vady subjektivně neodstranitelné a vady věci, pro které nelze předmět z důvodu opětovného vyskytnutí po opravě nebo pro větší počet vad řádně užívat. Objektivně neodstranitelná vada spočívá v nedostatku technických možností vadu odstranit nebo by odstranění vady bylo ekonomicky neúčelné k hodnotě nebo kupní ceně předmětu. Judikatura¹⁰³ ve svých rozhodnutích dovodila pojem neupotřebitelnosti, který se sice vztahuje k vadám odstranitelným, ale pro jejich ekonomickou náročnost v poměru k hodnotě předmětu zakládají, pro neúčelnost, práva jako by šlo o vady neodstranitelné. U vad subjektivně neodstranitelných je stanovena právní fikce. Jde o ty případy, kdy sice existují vady odstranitelné, nicméně nebyly odstraněny ve stanovené lhůtě¹⁰⁴. Třetí případ vad neodstranitelných pamatuje na případy, kdy se vada vyskytne opětovně nebo věc nelze řádně užívat pro větší počet vad. K pojmu opětovně je třeba dodat, že musí jít o stejnou vadu, která se vyskytla nejméně dvakrát. To znamená, že práva z neodstranitelných vad vznikají, až se stejná¹⁰⁵ vady vyskytne potřetí. Ostatně tento výklad byl dovozen konstantním způsobem rozhodování soudů.¹⁰⁶ Jde-li o větší počet vad, pak se musí vyskytovat současně alespoň tři¹⁰⁷ vady. Mezi tyto vady ovšem nelze zahrnout všechny

¹⁰² HENDRYCH, Dušan. *Právnický slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

¹⁰³ Blíže například rozhodnutí sp.zn. 33 Odo 154/2003 nebo 33 Cdo 4423/2009.

¹⁰⁴ § 19 odst.3 zákona o ochraně spotřebitele – marným uplynutím 30. denní lhůty se ve svém rozhodnutí zabýval například Nejvyšší soud (sp.zn. 33 Cdo 1711/2009), který stanovil, že uplynutím této lhůty je založena vyvratitelná právní domněnka neodstranitelnosti vady.

¹⁰⁵ O stejnou vadu jde, pokud se vada projeví ve stejných vlastnostech, například odlepením podrážky v různých částech boty. O stejnou vadu naopak nejde v případech, kdy se vyskytne jiná než dosud reklamovaná vada.

¹⁰⁶ Například R 22/1983 (č. Cpj 40/82).

¹⁰⁷ Například R 67/1981.

vady, ale pouze ty, které brání v řádném užívání věci. Do tzv. většího počtu proto nelze zahrnout vady nepodstatné, jako jsou například drobné vady designového charakteru.

4.3.1 Práva plynoucí z odstranitelných vad

Pokud jde o vadu odstranitelnou je kupující oprávněn po prodávajícím požadovat, aby byla bezplatně, včas a řádně odstraněna. Včasnost je třeba posuzovat v konkrétním případě a přizpůsobit ji technické náročnosti a povaze vady. Kupující má přednostně právo požadovat:

- a) **Opravu věci**, která může spočívat například v seřízení věci nebo doplnění, přitom prodávající nemá právo po kupujícím požadovat náklady¹⁰⁸ vzniklé v souvislosti s odstraněním vady.

nebo

- b) **Výměnu věci**, není-li to neúměrné k povaze věci nebo **výměnu její součásti**, a to v případě, že se vada týká jen součásti věci. Na toto právo nemá vliv, zda byla věc použita či nikoliv. Vždy bude záležet na konkrétním případě a posouzení náročnosti, závažnosti a charakteru vady.

V případě, že není možnost vadu odstranit její opravou ani výměnou¹⁰⁹, může kupující požadovat:

- c) **Přiměřenou slevu z ceny**. Sleva z ceny se bude posuzovat s ohledem na vadu, a to její rozsah, závažnost a povahu, která ovlivňuje funkčnost věci jako celku.

nebo

- d) **Od smlouvy odstoupit**. Odstoupení od smlouvy je jednostranným právním úkonem prodávajícího, kterým se právní vztah – kupní smlouva ruší od počátku, z čehož subjektům plyne právo na vzájemné vrácení protiplnění. Kupující bude mít právo na vrácení zaplacené kupní ceny a prodávající bude mít právo na vrácení předmětu plnění. Přitom skutečnost, že byla věc užívána, nemá vliv na vrácení celé kupní ceny.

¹⁰⁸ Závěr nenárokovatelnosti nákladů byl vedle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Cdo 1612/2004 dovozen i v rozhodnutí Evropského soudního dvora číslo C-404/06 ve věci *Quelle AG* proti *Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*.

¹⁰⁹ Například z toho důvodu, že se výrobek nebo daná součást již nevyrábí.

4.3.2 Práva plynoucí z neodstranitelných vad

Vyskytne-li se vada, kterou nelze odstranit a která brání tomu, aby věc mohla být řádně užívána jako věc bez vady, může kupující uplatnit právo:

a) Na výměnu věci

nebo

b) Odstoupit od smlouvy

V případě, že věc trpí neodstranitelnou vadou, která nebrání řádnému¹¹⁰ užívání věci, má kupující právo:

c) Na výměnu věci

pokud nepožaduje výměnu věci, pak má kupující právo na:

d) Přiměřenou slevu

nebo

e) Odstoupení od smlouvy

4.3.3 Práva plynoucí z vad u věcí za sníženou cenu nebo u použitých věcí

OZ obsahuje i zvláštní úpravu odpovědnosti za vady věci prodané za sníženou cenu nebo věc použitou v obchodě, které se vyskytnou po převzetí věci. Odpovědnost za vady se zde nevztahuje na vady odpovídající míře opotřebení nebo na vady, pro které byla cena věci snížena. „*Poskytnutím slevy z ceny podle ustanovení § 252 o.z. zaniká odpovědnost obchodní organizace za vadu, pro kterou byla sleva poskytnuta.*“¹¹¹ Zákon stanovuje, že má-li tato věc vadu, za kterou prodávající odpovídá, náleží kupujícímu právo na přiměřenou slevu v těch případech, kde by jinak mohl uplatnit právo na výměnu.¹¹² Ostatní práva kupujícího jsou zachována v souladu s právy plynoucími z odstranitelných a neodstranitelných vad.¹¹³

¹¹⁰ Jde o právní otázku, při jejímž posouzení se vychází především z účelu, ke kterému je věc určena. Blíže rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 28 Cdo 171/2008.

¹¹¹ OULÍK, Jiří. *Prodej v obchodě a odpovědnost za vady*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1983, s. 148.

¹¹² § 624 občanského zákoníku.

¹¹³ Blíže R 2/1977.

4.4 Problematika předání zboží k reklamaci

V předcházejících částech bylo shrnuto, jaká práva spotřebiteli při uplatnění odpovědnosti náleží, jakožto i jaká práva náleží, pokud dojde k nedodržení zákonné 30. denní reklamační lhůty. Nejčastěji kupující u prodávajícího v jednom okamžiku vytkne vadu, uplatní konkrétní požadovaný způsob vyřízení reklamace a současně dojde k předání vadného výrobku. Jak tomu ale bude v případech, kdy kupující notifikuje vadu, ale výrobek nemůže v ten samý okamžik předat? Půjde například o rozměrný nábytek nebo kuchyňské spotřebiče typu sporák či vestavná lednice, které jsou instalovány v bytě. Cílem této části proto bude určit *jaký vliv má nepředání zboží na běh zákonné 30. denní reklamační lhůty*.

ZOS dává prodávajícímu na vyřízení reklamace, nedohodne-li se s kupujícím jinak, lhůtu 30 dnů od jejího uplatnění. To znamená, že je důležité stanovit, co se rozumí pojmem uplatnění vady. Jak bylo naznačeno výše, kupující musí u prodávajícího vytknout vadu a uplatnit konkrétní právo, ostatně ke stejnému závěru dospěl ve svém rozhodnutí i Nejvyšší soud.¹¹⁴ Ani ZOS a ani OZ však nikde ve svých ustanoveních nezakládá povinnost předat věc prodávajícímu. Pokud bychom však konstatovali, že kupující nemusí předat věc k posouzení, jistě bychom dospěli k závěru, že byla taková reklamace prodávajícím automaticky zamítnuta, protože po něm nelze objektivně žádat, aby jednak posoudil vadu a aby ji bez součinnosti kupujícího odstranil. Jinými slovy to znamená, že na průběh a výsledek reklamačního řízení, bude mít zcela zásadní vliv aktivní, resp. pasivní přístup kupujícího a prodávajícího. V konkrétním případě půjde například o umožnění přístupu k vadnému sporáku v bytě kupujícího. Od kdy tedy ale počíná běžet 30. denní lhůta?

Autor je toho názoru, že tato lhůta počne běžet od okamžiku řádného uplatnění reklamace. Na běh lhůty by proto nemělo mít vliv, že se prodávající, resp. technik nedostavil do bytu, aby danou vadu posoudil. To však platí pouze v případě, že mu kupující poskytne potřebnou součinnost. Situace, kdy by kupující umožnil přístup k věci například v pozdních nočních hodinách, například z důvodu jeho pracovní vytíženosti, by jistě nebylo možno posuzovat k tíži prodávajícího. Tento názor lze podpořit i stanoviskem Nejvyššího soudu, který odmítl prodlení organizace z důvodu prodlení

¹¹⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cj 75/57 bod III.

druhé strany.¹¹⁵ Nicméně zákon umožňuje dohodnout se na delší lhůtě potřebné pro vyřízení reklamace.¹¹⁶ Takový postup lze zcela jistě doporučit. Naopak nelze souhlasit s názorem, který by umožňoval dohodnout se na počátku běhu reklamační lhůty k okamžiku předání věci, tedy až několik dní případně týdnů po notifikaci vady. Tento závěr lze podložit i logickými argumenty, že by taková dohoda odporovala nepřipustnosti některých ujednání nebo zákazu odchylek v neprospěch spotřebitele¹¹⁷, čímž by docházelo k omezování práva na uplatnění odpovědnosti za vady.

Na základě výše uvedených skutečností autor dospěl k závěru, že nepředání výrobku k reklamaci nemá za určitých okolností vliv na 30. denní reklamační lhůtu. Tyto okolnosti spočívají zejména v poskytnutí potřebné součinnosti prodávajícímu, aby mohl vadu posoudit a rozhodnout o reklamaci. V souladu se zákonem pak bude dohoda mezi kupujícím a prodávajícím, která bude prodlužovat tuto lhůtu. Naopak odsunutí běhu reklamační lhůty, která počne běžet například až ke dni převzetí výrobku u kupujícího by mělo být kvalifikováno jako neplatné s ohledem na porušení kogentních ustanovení náležející k ochraně spotřebitele. Ve své podstatě se tedy lze ztotožnit se závěrem, že *„...prodloužit lhůtu k vyřízení reklamace je možné pouze dohodou o posunutí konce této lhůty, uzavřenou po uplatnění reklamace, nikoliv již dohodou o posunutí jejího počátku.“*¹¹⁸

¹¹⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu sp.zn. 39/88: „...dostane-li se občan do prodlení s poskytnutím požadované součinnosti potřebné k uskutečnění služby, vylučuje tato okolnost prodlení organizace s provedením služby...“.

¹¹⁶ § 19 odst. 3 zákona o ochraně spotřebitele.

¹¹⁷ Viz. § 55 a § 56 eventuálně § 627 odst. 3 občanského zákoníku.

¹¹⁸ HOUT, Martin. Některé sporné aspekty reklamačního řízení. In: *Epravo.cz* [online]. 2011-10-05 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-sporne-aspekty-reklamacniho-řízení-77074.html>.

5 NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY PŘI UPLATŇOVÁNÍ PRÁV Z VADY VĚCI

Cílem této kapitoly je poukázat na nejčastější situace, se kterými se může běžný spotřebitel v praxi setkat. Při reklamačních řízeních je spotřebitel stavěn do různých pozic, které jsou ovlivněny postoji a přístupy prodávajících. Někteří prodávající se v rámci uplatňování odpovědnosti za prodané výrobky uchylují k různým metodám, které mohou často ovlivnit svobodné rozhodování jejich zákazníků nebo jim jinak bránit při uplatňování práv, které jim náleží. Autor si neklade za cíl uvést všechny možné případy, ale pouze nastínit určité reálné, konkrétní případy a demonstrovat na nich případné chyby a možnosti postupu při uplatňování práv plynoucích z odpovědnosti za vady.

5.1 nedodržení (překročení) reklamační lhůty

Pan Karel si dne 15. května 2012 koupil v prodejně T.I.M.E., s.r.o. hodinky, které přestaly fungovat. Dne 5. února 2013 se dostavil do prodejny, kde požadoval opravu hodinek. Pověřený zaměstnanec reklamaci přijal a sdělil panu Karlovi, že mají na vyřízení 30 dnů a že se mu ozvou, jakmile bude reklamace vyřízena. Panu Karlovi se však nikdo neozval, a proto se rozhodl, že prodejnu navštíví osobně. Tak učinil dne 12. března 2013. Bohužel mu však sdělili, že hodinky ještě nepřišly z centra pro záruční opravy, ale že se tak jistě stane příští týden. – Jak může pan Karel postupovat?

Ze zákona přísluší na vyřízení reklamace 30 dnů ode dne uplatnění vady, pokud se prodávající s kupujícím nedohodne na delší lhůtě. Z uvedených okolností však nevyplývá, že byla dohodnuta delší lhůta, proto může pan Karel využít hned několik práv. Jednak se může rozhodnout, že setrvá v již zvoleném způsobu vyřízení (tedy požadované opravě hodinek) nebo se může rozhodnout pro uplatnění práv, která plynou z vad neodstranitelných. V druhém případě, má pan Karel právo na výměnu hodinek za nové nebo může od kupní smlouvy odstoupit. S ohledem na tu skutečnost, že hodinky nefungují, což brání jejímu řádnému užívání, nepřipadá v úvahu uplatnění práva na přiměřenou slevu.

V praxi se lze často setkat i s případy, kdy bývají spotřebitelé ovlivňováni výmluvami prodejců s ohledem na blížící se konec kalendářního roku, svátky, inventury

nebo dovolené zaměstnanců. Těchto faktů bývá prodejci zneužíváno k tomu, aby zákazníci svolili k delší lhůtě potřebné k vyřízení reklamace. Tady je ovšem třeba zdůraznit, že vždy záleží na svobodném rozhodnutí spotřebitele, zda poskytne prodávajícímu delší lhůtu či nikoliv, a prodávající nemůže spotřebitele k tomuto rozhodnutí žádnými prostředky donucovat.

5.2 nepřijetí reklamace

Slečna Lenka si zakoupila v olomoucké prodejně jednoho obchodního řetězce rychlovarnou konvici. Po čtyřech měsících však konvice z neznámého důvodu přestala ohřívat vodu. Protože slečna Lenka nejezdí pravidelně do Olomouce, rozhodla se s uplatněním vady obrátit na prodejnu téhož obchodního řetězce v Uničově. Bohužel však byla odkázána na prodejnu v Olomouci s odůvodněním, že reklamaci lze uplatnit pouze tam, kde byl výrobek zakoupen. Po naléhání slečny Lenky jí bylo personálem dále sděleno, že zde není ani nikdo, kdo by mohl reklamaci přijmout, protože je pan vedoucí na dovolené a vrátí se až za týden. – Postupoval personál prodejny správně?

Prodávající je podle zákona povinen přijmout reklamaci, a to v kterémkoliv provozovně, pokud je to možné s ohledem na prodávaný sortiment zboží. To znamená, že personál nepostupoval správně, když odmítnul přijmout reklamaci rychlovarné konvice. Dále musí prodávající zajistit, aby po celou pracovní dobu byl v provozovně pracovník, který je oprávněn přijímat a vyřizovat reklamace. Tento požadavek nebyl také splněn, protože se podle sdělení personálu v provozovně nenacházel nikdo jiný, kdo by mohl reklamaci přijmout. Tímto jednáním bylo slečně Lence neoprávněně zabráněno v uplatnění práv plynoucích z odpovědnosti za vady.

Slečna Lenka se může obrátit na Českou obchodní inspekci, která prověří postup prodejce, kterému může udělit pokutu až do výše 3.000.000 Kč za to, že nepřijal reklamaci a pokutu až do výše 1.000.000 Kč za to, že prodejce nezajistil, aby byl v provozovně po celou pracovní dobu přítomen pracovník oprávněný k vyřizování reklamací.

Autor je toho názoru, že na uplatnění práv nemá vliv to, zda prodávající reklamaci přijal či nikoliv. Uplatněním odpovědnosti za vady dochází ke stavění záruční doby, čímž je vyloučeno plynutí záruční doby až do okamžiku zjednání nápravy. To znamená, že se záruční doba posunuje o počet dnů, po kterou byla věc reklamována. Slečna Lenka

má s ohledem na skutečnost, že nedošlo na základě vyvratitelné právní domněnky ke shodě s kupní smlouvou, právo vybrat si způsob vyřízení reklamace. Předně může požadovat výměnu rychlovarné konvice za novou nebo uvedení konvice do odpovídajícího stavu její opravou. V případě, že by takový postup nebyl možný, může od smlouvy odstoupit nebo požadovat přiměřenou slevu, přičemž uplatněné právo vždy záleží na její volbě.

5.3 „neoprávněná“ reklamace

Pan Adam zakoupil v červnu 2012 v obchodě s počítači moderní LED monitor, jehož display začal po více než osmi měsících vykazovat chyby v zobrazení. Proto přístroj zabalil do originálního balení a zanesl jej prodejci s požadavkem na opravu. Prodejce se panu Adamovi však po třech týdnech ozval s tím, že se závada monitoru neprojevila, a tudíž šlo o neoprávněnou reklamaci, na základě, které mu náleží náhrada nákladů spojená s reklamací ve výši 800 Kč. Pan Adam se s tímto požadavkem nechtěl smířit, proto prodejce vyzval, aby mu vysvětlil na základě, kterého ujednání by měl uvedenou částku zaplatit. Prodejce pouze poukázal na platný reklamační řád, který měla společnost vypracovaný pro případy reklamace a který byl připojen k dokladu o potvrzení reklamace. – Má pan Adam povinnost zaplatit částku 800 Kč za neoprávněnou reklamaci?

V tomto případě, je třeba nejprve určit, co znamená pojem „neoprávněná“ reklamace. Přestože, bývá pojem prodejci často používán, zákon jej nikde nedefinuje. V podstatě jde o situaci, kdy kupující uplatní práva z odpovědnosti za vady, ale posouzení ukáže, že se záruka, ať už s přičiněním nebo bez přičinění kupujícího, nevztahuje na uplatněné vady. Často se tak děje například v případech, kdy dojde k mechanickému poškození vlivem neopatrného zacházení. Tady však existuje „tenká“ hranice, protože zcela jistě nelze objektivně požadovat odstranění vady v případě, že ji kupující úmyslně zavínil. V určitém případě by se dalo hovořit o zneužití práva na úkor prodávajícího, kterému by náležela náhrada škody.¹¹⁹

Zákon stanoví, že jsou nepřipustná všechna ujednání, která by omezovala nebo vylučovala práva spotřebitele při uplatnění odpovědnosti za vady. Jakákoliv ujednání odporující zmíněnému ustanovení jsou absolutně neplatná. Ze situace lze dovodit, že

¹¹⁹ Dle § 424 občanského zákoníku.

stanovení povinnosti uhradit vzniklé náklady v souvislosti s reklamačním řízením může spotřebitele spíše odradit od uplatnění práv z odpovědnosti za vady. V konkrétním případě, nemůže prodávající po kupujícím požadovat úhradu nákladů spojených s uplatněním odpovědnosti za vady. Tento závěr dovodil i Nejvyšší správní soud¹²⁰, který ve svém rozhodnutí naopak připustil, že je možné spotřebiteli přiznat i výhodnější podmínky, nad rámec zákona, pro uplatnění odpovědnosti za vady. Pan Adam tedy není povinen zaplatit prodejci náklady spojené s reklamací. V případě, že nesouhlasí s výsledky reklamace, může se obrátit na soudního znalce, aby vypracoval posudek, prostřednictvím kterého může znovu uplatnit u prodejce vadu. Pokud ani tento postup nepomůže, má pan Adam právo obrátit se na soud v občanskoprávním řízení. Je však třeba poznamenat, že ani posudek ve prospěch zákazníka nezaručí, že bude rozhodnuto v jeho prospěch. Je také potřeba zvážit případné náklady za soudní řízení a za znalecký posudek, které mohou v jistých případech i několikanásobně převyšovat cenu reklamovaného výrobku.

¹²⁰ Sp. zn. As 60/2005-73.

6 ÚVAHY DE LEGE FERENDA

Co se týče úvah de lege ferenda, pak zcela zásadní změny přináší platné znění nového občanského zákoníku, který má nabýt účinnosti ke dni 1. ledna 2014. NOZ je výsledkem mnohaletých příprav předních českých odborníků na soukromé právo, jejichž snaha vyústila v kompletní rekodifikaci občanského práva. Byla tak realizována potřeba reagovat na současnou nedostatečnou úpravu, která přes svou téměř padesátiletou historii již nemůže, i přes mnohočetné novelizace, vyhovovat soudobým požadavkům. Rekodifikace přináší mnoho nových institutů a uspořádání norem do systematických celků jako reakci na dlouholetý vývoj soukromého práva nejenom v České republice.

Předně je třeba uvést, že v NOZ je spotřebitel definován jako člověk. Pojem člověk s konečnou platností vylučuje pochybnosti o tom, zda by mohla být za spotřebitele považována i právnická osoba. Do účinnosti zákona č. 155/2010 Sb. ke dni 1. února 2010 existoval mezi odbornou veřejností spor, zda lze za spotřebitele považovat vedle fyzických osob i osoby právnické. Novelizace OZ v souladu s judikaturou ESD¹²¹ proto jednoznačně omezila okruh těchto osob pouze na osoby fyzické. K tomuto omezení se přiklání i NOZ, který s ohledem na exitující praktické problémy poskytuje ochranu i právnickým osobám na základě ustanovení o slabší straně.¹²²

Z hlediska odpovědnosti za vady u kupní smlouvy uzavírané se spotřebitelem je pak nejdůležitější zvláštní úprava prodeje zboží v obchodě, která je obsažena v pododdílu 5 v rámci úpravy koupě.¹²³ NOZ přebírá ze stávající úpravy některá ustanovení v lehce změněné, resp. technicky upravené podobě. Například „shoda s kupní smlouvou“ se nyní označuje jako „jakost při převzetí“. Zde byla zachována veškerá práva spotřebitele, včetně vyvratitelné právní domněnky s ohledem na znění směrnice 1999/44/ES. Oproti nedostatkům, které obsahuje OZ, však úprava doznala

¹²¹ Například rozhodnutí Evropského soudního dvora C-541/99 a C-542/99 - *Cape Snc. v. Idealservice Srl* a *Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl* ze dne 22. 11. 2001.

¹²² Blíže MELZER, Filip. K úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 12, s. 772-800. ISSN 1210-6410.

¹²³ Část čtvrtá (Relativní majetková práva), Hlava II (Závazky z právních jednání), Oddíl 2 (Koupě), Pododdíl 5 (Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě).

několika změn. V souladu se směrnicí byla zakotvena 24. měsíční lhůta pro vytknutí vad, které se na věci vyskytnou. V praxi se tato skutečnost projeví, že kupující může v této lhůtě uplatnit nejenom vady, které existovaly v době převzetí, ale také vady, které se projeví, resp. vyskytly až po převzetí.

Další významnou změnou je upuštění NOZ od rozlišování mezi odstranitelnými a neodstranitelnými vadami. Důvodová zpráva uvádí, že jako základní kritérium pro určení práv kupujícího z vad věci je hledisko intenzity porušení smlouvy.¹²⁴ Zákodárce začlenil úpravu práv plynoucích z vadného plnění¹²⁵ do obecných ustanovení o koupi movité věci, čímž oproti stávající obecné úpravě kupní smlouvy rozšířil práva kupujících¹²⁶. K posílení práv kupujících také došlo upuštěním od zániku práv z vady, kterých je možné se dovolat u soudu, pokud prodávající nepodá námitku promlčení.¹²⁷ Na druhé straně však zákonodárce vypustil 24. měsíční zákonnou záruku, která spočívala v objektivní odpovědnosti prodávajícího za vady. Nově také nebude mít kupující například právo automaticky požadovat výměnu vadné věci¹²⁸. Tyto změny vedly k obavám, že dojde k podstatnému snížení dosud platného standardu ochrany spotřebitele v ČR.¹²⁹ S tímto názorem lze částečně souhlasit, neboť ochrana spotřebitele na úseku prodeje zboží v obchodě je v současnosti na vysoké úrovni, přestože je důsledkem nesprávně provedené implementace směrnice 44/1999/ES, což bylo také umožněno existencí principu minimální harmonizace. Ten umožňoval jednotlivým státům, aby přijaly minimálně takovou úroveň ochrany spotřebitele, kterou vyžadují

¹²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. občanský zákoník: § 2075 až 2088. In: *Beck-online* [online]. 2011 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=oz5f6mrqgez6obzl5shuljq&conversationId=3780112>.

(pozn.: přístupné přes VPN UPOL)

¹²⁵ Vadné plnění je rozdělováno na to, které způsobuje podstatné nebo nepodstatné porušení smlouvy.

¹²⁶ Srov. § 2106 NOZ a 597 OZ.

¹²⁷ Shodně ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek. § 622* Praha: Linde, 2008, s. 1852. ISBN 978-80-7201-687-7.

¹²⁸ LIŠKUTÍN, Tomáš. Vybrané dopady nového občanského zákoníku na prodej zboží a poskytování služeb v obchodě. In: *Epravo.cz* [online]. 2012-10-26 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vybrane-dopady-noveho-obcanskeho-zakoniku-na-prodej-zbozi-a-poskytovani-sluzeb-v-obchode-85858.html?mail>.

¹²⁹ SELUCKÁ, Markéta. Ochrana spotřebitele v navrhovaném občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2009, č. 10, s. 364. ISSN 1210-6410.

směrnice. Znění NOZ sice poskytuje „záruku“ na spotřební zboží, ale s tím, že prodávající za vady odpovídá objektivně pouze po dobu prvních 6 měsíců od převzetí. Tímto se ve své podstatě snižuje standard nastavený zákonem 136/2000 Sb. Otázkou zůstává, zda není vysoká úroveň ochrany spotřebitele na úkor smluvní volnosti a pravidlům tržní ekonomiky. V posledních letech se proto začíná prosazovat princip maximální harmonizace¹³⁰, který ve svém důsledku může míru ochrany v některých státech snižovat. Další otázkou je také přístup samotných výrobců ke kvalitě výrobků. S ohledem na nedávnou hospodářskou krizi je potřeba optimalizovat a transformovat výrobní procesy, a to vše při minimalizaci nákladů. Některé z těchto změn se mohou projevit například v kvalitě výroby. Nabízí se tedy otázka, zda oslabení práv spotřebitelů v souvislosti s principem maximální harmonizace nebude mít pro samotné spotřebitele určitý negativní dopad.

NOZ nově upravil i vztahy vznikající z neobjednaného plnění, čímž odstranil některé dosavadní praktické pochybnosti o možnostech dispozice s tímto plnění. V případě, že bylo spotřebiteli dodáno zboží bez předchozí objednávky, stává se poctivým držitelem, který nemusí plnění vracet a může jej užívat, spotřebovat nebo i zničit.

NOZ již v plném rozsahu zapracovává i nejnovější směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, která mění směrnici Rady 93/13/ES a směrnici Evropského parlamentu a Rady 199/44/ES a dále ruší směrnici Rady 85/577/ES a Směrnici Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES. Členské státy mají povinnost, s ohledem na čl. 28, přijmout a zveřejnit změny právních předpisů nezbytných k provedení této směrnice, a to do 13. prosince 2013. Cílem směrnice je aktualizace a odstranění určitých mezer či nesrovnalostí, kterými trpí dosavadní směrnice.¹³¹ Nutnost zapracovat směrnici 2011/83/EU je i jedním z důvodů odmítnutí¹³² návrhu na odklad účinnosti NOZ.

¹³⁰ Blíže VÍTOVÁ, Blanka. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o.p.s., 2011, s. 177-178. ISBN 978-80-87382-24-0. Nebo článek 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU.

¹³¹ 85/577/ES a 97/7/ES.

¹³² K odmítnutí návrhu poslanců KSČM dospěla poslanecká sněmovna na své 51. Schůzi dne 5. února 2013.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo popsat a zhodnotit současnou úpravu ochrany spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. Spotřebiteli v rámci uzavírání kupní smlouvy s podnikatelem náleží ochrana podle zvláštních ustanovení o spotřebitelských smlouvách, podle obecné úpravy kupní smlouvy a podle zvláštní úpravy prodeje zboží v obchodě. Mimo občanský zákoník náleží spotřebiteli ochrana především v souvislosti se zákonem o ochraně spotřebitele a dalšími veřejnoprávními normami. Přestože došlo k nesprávné implementaci směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES, byl v souladu s principem minimální harmonizace zakotven vysoký standard ochrany spočívající v možnostech uplatňování odpovědnosti za vady v rámci shody s kupní smlouvou a v rámci prodloužené zákonné záruky. Spotřebiteli náleží ochrana také v souvislosti s rozsáhlou informační povinností prodávajícího, zákazem diskriminace, zásadou poctivosti, zákazem užívání nekalých obchodních praktik a mnoha dalších práv a povinností.

Přes četné novelizace je však úprava ochrany spotřebitele při uplatňování odpovědnosti za vady nesystematická, což je způsobeno její fragmentací v právních normách. Tento stav lze částečně přiřadit i skutečnosti, že spotřebitelské právo v současnosti prochází velkým vývojem, který se projevuje v častých změnách směrnic EU. Směrnice se snaží reagovat na společensko-politický vývoj a tím regulovat právní postavení spotřebitele v rámci efektivního fungování vnitřního trhu, což se mimo jiné projevuje i zaváděním principu maximální harmonizace.

Ačkoliv je ochrana spotřebitele v České republice na velmi vysoké úrovni, v praxi se lze setkat při uplatňování odpovědnosti za vady s různými problémy či nedostatky. Na jedné straně jsou způsobeny nekalými praktikami prodejců, výrobců nebo dodavatelů, kteří se různými metodami snaží omezit práva kupujících, zákazníků a spotřebitelů. A na straně druhé jsou tyto problémy způsobeny nedostatečnou právní úpravou a samotným přístupem spotřebitelů, kteří mnohdy ani nevědí, jaká práva jim náleží. Přestože EU na spotřebitele nahlíží jako na „aktivního spotřebitele“, který sám zjišťuje informace a aktivně se zajímá o svá práva, často se tyto osoby spoléhají na to, že se o ně postará stát nebo dokonce i úplně degradují. Pasivnímu přístupu se snaží předcházet činnost několika sdružení na ochranu spotřebitele, která poskytují spotřebitelům informace a právní poradenství.

Autor ve své práci proto dospěl k závěru, že současné pojetí ochrany spotřebitele při prodeji zboží v obchodě je dostačující. Současná právní úprava poskytuje i přes některé nedostatky, na které reaguje nový občanský zákoník, velmi vysoký standard ochrany. Praxe však ukazuje, že samotní spotřebitelé nevyužívají všechna svá práva, čímž není vytvářen dostatečný tlak na výrobce, dodavatele nebo prodávající, kteří tohoto faktu mohou zneužívat. Závěrem by autor rád dodal, že pouze dobře informovaný a aktivní spotřebitel může efektivně ovlivňovat a uplatňovat svá práva.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora:	Ondrášek Milan
Instituce:	Moravská vysoká škola Olomouc
Název práce v českém jazyce:	Kupní smlouva uzavíraná se spotřebitelem se zaměřením na odpovědnost za vady
Název práce v anglickém jazyce:	The Purchase Contract Concluded with a Consumer Focused on the Responsibility for Defects
Vedoucí práce:	JUDr. Blanka Vítová, Ph.D. LL.M.
Počet stran:	61
Počet příloh:	...
Rok obhajoby:	2013

Klíčová slova v českém jazyce:

Kupní smlouva, spotřebitel, odpovědnost za vady, shoda s kupní smlouvou, záruka

Klíčová slova v anglickém jazyce:

Purchase contract, the consumer, liability for defects, compliance with the contract, the warranty

Anotace:

Předmětem bakalářské práce jsou vybrané aspekty uplatňování odpovědnosti za vady v rámci kupní smlouvy uzavřené se spotřebitelem. Teoretická část je zaměřena na pojmy kupní smlouva, její subjekty a práva a povinnosti stran kupní smlouvy. Hlavní část se zabývá zvláštní povahou prodeje zboží v obchodě, shodou s kupní smlouvou a odpovědností za vady. Praktická část se zabývá vybranými problémy, týkající se implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 99/44/ES a jejich dopadů do praxe. Práce také nabízí několik praktických příkladů uplatnění odpovědnosti za vady s ohledem na některé nekalé obchodní praktiky prodejců. V bakalářské práci jsou

uvedeny některé současné nedostatky právní úpravy, včetně úvah de lege ferenda, které přináší rekodifikace občanského práva.

Annotation:

Subject of this bachelor work are some aspects of the application of liability for defects in the purchase contract concluded with a consumer. The theoretical part is focused on the terms of the purchase agreement, its subjects, rights and obligations of the parties of the purchase contract. The main part deals with the specific problems of in-store sales, conformity with the contract and responsibility for defects. The practical part deals with some issues regarding the implementation of the Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council and its impact in practice. This work also offers some practical examples of liability for defects with focus on certain unfair trade practices of the sellers. The bachelor thesis shows some of the current deficiency in the legislation, including the considerations de lege ferenda that brings recodification of civil law.

LITERATURA A PRAMENY

Publikace:

- ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008*. Praha: Linde, 2008, s. 1397-2639. *Zákony - komentáře (Linde)*. ISBN 978-80-7201-687-7.
- FIALA, Josef, KINDL, Josef a kol. *Občanský zákoník: Komentář II. díl*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 867-1618. ISBN 978-807-3573-959.
- HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3. podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. *Beckovy odborné slovníky*. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2006, s. 185. ISBN 80-245-1106-1.
- HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele*. 2. vydání. Praha: Oeconomica, 2004, 136 s. ISBN 80-245-0690-4.
- HOUDEK, Daniel. *Jak úspěšně reklamovat: rádce spotřebitele i obchodníka*. Praha: GRADA Publishing, 2007, s. 164. ISBN 978-80-247-2201-6.
- HULVA, Tomáš. *Právo ochrany spotřebitele pro neprávniky: otázky a odpovědi, vzory smluv, podání a korespondence*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2006, 360 s. ISBN 80-735-7172-2.
- HULVA, Tomáš. *Ochrana spotřebitele*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005, s. 452. ISBN 80-7357-064-5.
- JEHLIČKA, Oldřich, ŠVESTKA, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 8. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 1195. *Beckova edice Komentované zákony*. ISBN 80-717-9797-9.
- KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné 2, díl třetí: závazkové právo*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI, 2006, s. 612. ISBN 80-7357-131-5.
- OULÍK, Jiří. *Prodej v obchodě a odpovědnost za vady*. 1. vydání. Praha: Panorama, 1983, s. 319.
- SELUCKÁ, Markéta. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 134. ISBN 978-80-7400-037-9.

- ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 2321. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-108-6.
- TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. 2. Praha: Linde, 2011. s. 203. ISBN 978-80-7201-864-2.
- VÍTOVÁ, Blanka. *Nepřiměřená ujednání ve spotřebitelských smlouvách*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2012, 203 s. ISBN 978-808-7382-240.

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 87/04.
- Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 512/05.
- Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2983/08.
- Rozhodnutí NSS sp. zn. 2 As 75/2008-96.
- Rozhodnutí NSS 3 As 60/2005-73.
- R23/1970.
- R26/1975.
- R17/1976 (č. Cpj 75/57 bod III.).
- R2/1977.
- R2/1978.
- R38/1978.
- R67/1981.
- R22/1983 (č. Cpj 40/82).
- R12/89 (č. Cpj 39/88).
- R30/1992.
- Rozhodnutí NS sp. zn. Cdo 1162/2002.
- Rozhodnutí NS sp. zn. 33 Odo 154/2003.
- Rozhodnutí NS sp. zn. 33 Odo 329/2004.
- Rozhodnutí NS sp. zn. 25 Cdo 1612/2004.
- Rozhodnutí NS sp. zn. 33 Odo 1314/2005.
- Rozhodnutí NS sp. zn. 28 Cdo 171/2008.
- Rozhodnutí NS sp. zn. 33 Cdo 4423/2009.

- Rozhodnutí NS sp. zn. 33 Cdo 1711/2009.
- ESD, C-404/06, ve věci Quelle AG proti Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände.
- ESD, C-541/99 a C-542/99, ve spojením řízení ve věci Cape Snc. v. Idealservice Srl a Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl.

Odborné články:

- BEZOUŠKA, Petr. Neoprávněná reklamace. *Právní rádce*. 2006, č. 12, s. 15. ISSN 1210-4817.
- BRYXOVÁ, Vendula. Prodej zboží v obchodě a dnes...a za pár let? (Srovnání současné právní úpravy s navrhovaným zněním rekodifikace občanského zákoníku). In *Milníky práva ve střeoevropském prostoru*. 1. vydání. Bratislava: Právnická fakulta Univerzity Komenského, 2007. s. 120-126. ISBN 978-80-7160-250-7.
- DOHNAL, Jakub. Bránění spotřebitele, nebo bránění obchodnímu styku?. *Bulletin advokacie*. 2010, č. 5, s. 5. ISSN 1210-6348.
- FIALA, Josef. Důsledky zákona č.136/2002 Sb. pro určení odpovědnosti za vady při prodeji v obchodě. *Právní zpravodaj*. 2003, č. 1, s. 1. ISSN 1212-8694.
- FLÉGLOVÁ, Miloslava. Zákazník stále není pán. *Právní rádce*. 2011, č. 11, s. 8. ISSN 1210-4817.
- FRK, Pavel. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle § 616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2006, č. 11-12, s. 72. ISSN 1210-6348.
- HULVA, Tomáš. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 1, s. 32. ISSN 1210-6348.
- HULVA, Tomáš. Ochrana v komunitárním právu. *Bulletin advokacie*. 2004, č. 7-8, s. 68. ISSN 1210-6348.
- MELZER, Filip. K úpravě ochrany spotřebitele ve vládním návrhu občanského zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 21, s. 771. ISSN 1210-6410.
- PAŘÍZEK, Igor. K záruce při prodeji bytu. *Právní rozhledy*. 2009, č. 12, s. 443. ISSN 1210-6410.
- POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy. *Právní rádce*. 2006, č. 1, s. I-IX. ISSN 1210-4817.

- POSPÍŠIL, Petr. Existuje povinnost informovat spotřebitele o vyřízení reklamace?. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 4, s. 24. ISSN 1210-6348.
- SELUCKÁ, Markéta. Ochrana spotřebitele v navrhovaném občanském zákoníku. *Právní rozhledy*. 2009, č. 10, s. 364. ISSN 1210-6410.
- SOKOL, Tomáš. Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele. *Právní rádce*. 2001, č. 11, s. 5. ISSN 1210-4817.
- TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Soukromoprávní ochrana spotřebitele v návrhu nového občanského zákoníku čili nic?. In: *Soukromé právo na cestě: eseje a jiné texty k jubileu Karla Eliáše*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 366-373. ISBN 978-80-7380-265-3.
- TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Smlouvy uzavírané se spotřebitelem v návrhu občanského zákoníku. *Právní fóru*. 2009, č. 9, s. 368. ISSN 1214-7966.
- VOZÁB, Jakub a SLAVÍČEK, Jiří. Vyžaduje právo ES při prodeji spotřebního zboží skutečně dvouletou obecnou záruční dobu?. *Právní rozhledy*. 2003, č. 1, s. 22. ISSN 1210-6410.

Právní předpisy:

- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES.
- Směrnice Rady 93/13/ES.
- Směrnice Rady 85/577/ES.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004.
- Stanovisko Výboru regionů Evropský program pro spotřebitele – zvýšení důvěry a podpora růstu (2013/3 17/03).

Elektronické zdroje:

- BUREŠOVÁ, Pavla. Datum minimální trvanlivosti, datum použitelnosti a záruční doba nejsou totéž - nové informace. In: *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. 2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1001188&docType=ART&nid=11342>.
- Consumer Rights. In: *Consumers International* [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.consumersinternational.org/who-we-are/consumer-rights>.
- ČOI: Prokázat diskriminaci spotřebitele není snadné: (Průběžná zpráva za 1. pololetí 2011). In: *Česká obchodní inspekce* [online]. 2011 [cit. 2013-02-19]. Dostupné z: <http://archiv.coi.cz/cs/tiskove-zpravy/coi-prokazat-diskriminaci-spotrebitelene-neni-snadne-prubezna-zprava-za-1-pololeti-2011.html>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. občanský zákoník: § 2075 až 2088. In: *Beck-online* [online]. 2011 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=oz5f6mrqgez6bzl5shuljq&conversationId>

=218189.¹³³

- HOUT, Martin. Některé sporné aspekty reklamačního řízení. In: *Epravo.cz* [online]. 2011-10-05 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nektere-sporne-aspekty-reklamacniho-rizeni-77074.html>.
- LIŠKUTÍN, Tomáš. Vybrané dopady nového občanského zákoníku na prodej zboží a poskytování služeb v obchodě. In: *Epravo.cz* [online]. 2012-10-26 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vybrane-dopady-noveho-obcanskeho-zakoniku-na-prodej-zbozi-a-poskytovani-sluzeb-v-obchode-85858.html?mail>.
- National report of Consumer Policy. In: *European Commission: Health and Consumers* [online]. [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/reports/nat_reports_en.htm.

¹³³ Přístup pouze přes připojení VPN Univerzity Palackého v Olomouci.